CP SF

04

Ana Nicolau
HOȚUL CUANTIC – INTERVIU EXCLUSIV CU HANNU RAJANIEMI

Hannu Rajaniemi
ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN

Ray Kurzweil
SINGULARITATEA SE APROPIE

Dănuț Ungureanu
CRONICILE OAMENILOR IRIDIUM

colecția de povestiri
științifico-fantastice
ANTICIPAȚIA

3/2013/CPSFA04/serie nouă

Hannu Rajaniemi
ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN

„După ce dădură colțul străzii, văzură catedrala.
Căpătase proporții colosale, făcând ca toate clădirile din jurul ei să pară pitice. Era un mușuroi de furnici făcut din cărămizi grena și din intrări hexagonale. Zumzăia și fremăta de viață. Pisici cu gheare de safir stăteau agățate de ziduri ca niște garguie acrobatice. Stoluri dese de porumbei fâlfâiau din aripi în jurul turnurilor. Cete de șobolani cu coada azurie intrau și ieșeau în fugă prin ușile masive deschise, ca niște armate aflate în misiune. Și peste tot mișunau insecte, inundând văzduhul cu un bâzâit asurzitor și deplasându-se în nori negri compacți ca respirația neagră a unui uriaș."

„Am început să scriu ficțiune speculativă pentru că simt că este un mod mai sincer de a scrie. În opinia mea toată ficțiunea este cumva speculativă: totul se petrece într-o realitate imaginară, în mintea scriitorului (și a cititorului), care are puțin de-a face cu lumea reală."

Fragment din interviul cu HANNU RAJANIEMI

Ray Kurzweil
SINGULARITATEA SE APROPIE

„Din câte înțeleg eu, scopul universului reflectă același scop ca și viețile noastre: de a înainta spre o tot mai mare inteligență și cunoaștere. Inteligența noastră umană și tehnologia noastră formează vârful de lance al acestei inteligențe în continuă expansiune (de vreme ce nu suntem conștienți de existența niciunor rivali extratereștri)."

cpsfa.ro
anticipatia.com

ISSN 1220-8620
00004
9 771220 862006

3/2013/CPSF04/serie nouă

Tudor Ciocârlie • HANNU RAJANIEMI –
UN AUTOR CUM NU A MAI FOST ÎN SF / 3

Ana Nicolau • HOȚUL CUANTIC (Interviu cu Hannu Rajaniemi) / 7

Hannu Rajaniemi • ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN / 13

Alina Sârbu • RAY KURZWEIL – PROFETUL SINGULARITĂȚII / 37

Ray Kurzweil • SINGULARITATEA SE APROPIE / 39

Dănuț Ungureanu • CRONICILE OAMENILOR IRIDIUM / 65

Liviu Radu • PAOLO BACIGALUPI – *FATA MODIFICATĂ* / 79

Gloria Sauciuc • *URZEALA TRONURILOR* –
O ECRANIZARE DE SUCCES / 83

Coperta & design: Valentin NICOLAU / Imagine: Tudor POPA /
Redactor-şef: Ana ANTONESCU / Redactor: Ecaterina DERZSI /
Tehnoredactor: Stelian BIGAN / Editor: Valentin NICOLAU

---

colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice
ANTICIPAŢIA
ISSN 1220-8620

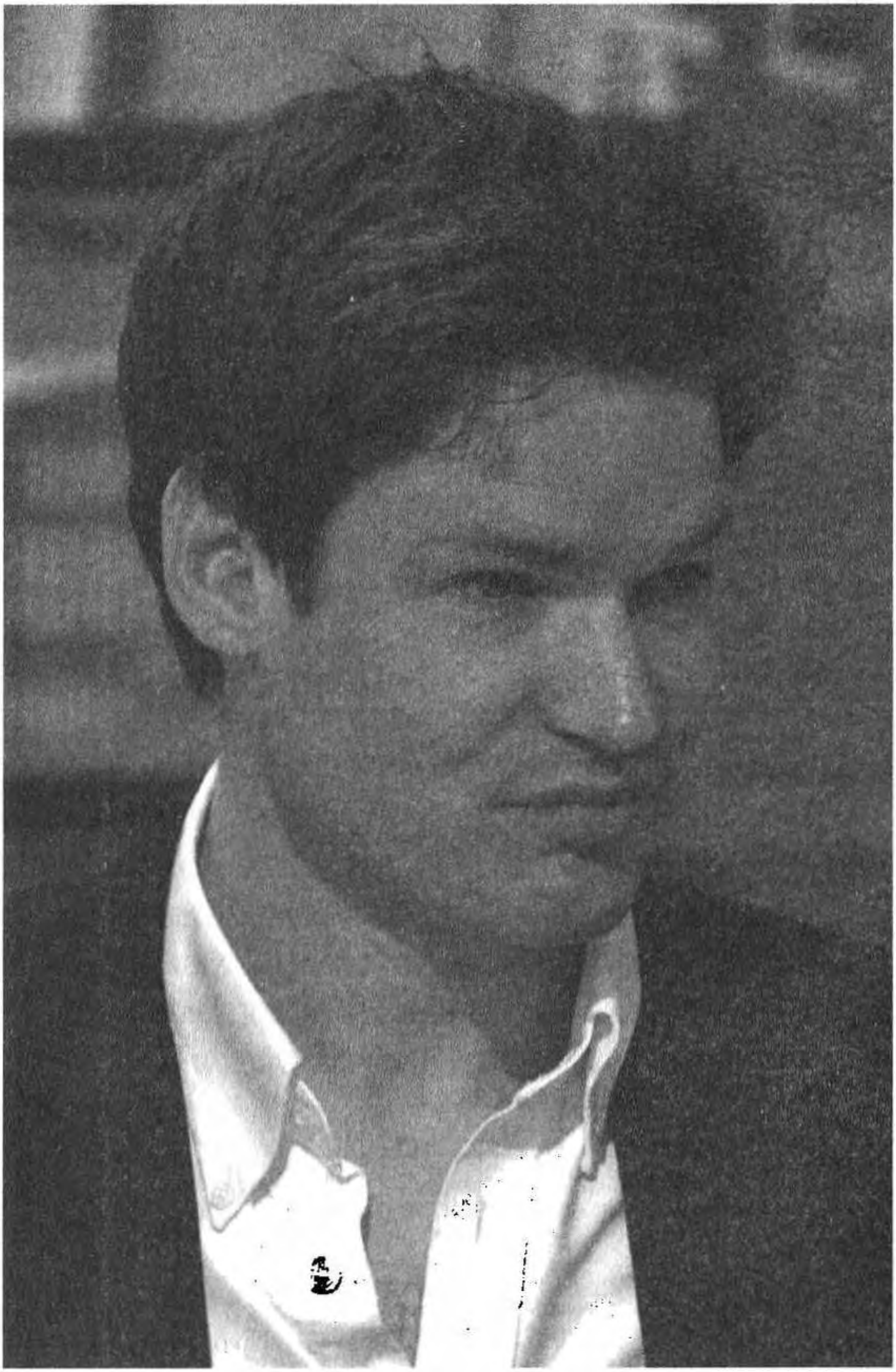

HANNU RAJANIEMI

„un autor cum nu a mai fost în SF"

Tudor Ciocârlie

Oare câți dintre cei care au citit prima povestire publicată online în Futurismic.com de Hannu Rajaniemi în 2003, „Shibuya No Love", au putut să prevadă că autorul finlandez va publica ceva asemănător cu *The Quantum Thief?* Probabil nimeni, deși această povestire conține toți germenii care vor exploda apoi în 2010, odată cu primul volum al trilogiei *Jean le Flambeur*: stăpânirea perfectă a limbii engleze și a științei moderne, proza minunată sau întrebările fascinante legate de fizica cuantică și de evoluția omenirii.

Rajaniemi sosește la Edinburgh în 2001, pentru a lucra în vederea obținerii doctoratului în Teoria Corzilor. Numai că aici tânărul absolvent al Universității de Matematică din Oslo și deținător al unei diplome în Matematici Avansate la Cambridge va face două lucruri care-l vor lega definitiv de capitala Scoției și care-l vor angaja pe drumul literaturii: înființarea lui ThinkTank Maths, o companie de consultanță care-și propune să folosească matematicile avansate pentru a rezolva unele dintre

cele mai importante probleme cu care se confruntă societatea actuală, şi aderarea la Writers' Bloc, un grup de scriitori scoţieni din care face parte şi Charles Stross. „Shibuya No Love", în care printr-un dispozitiv cuantic de aflare a compatibilităţii, personajele pot trăi în câteva secunde o relaţie întreagă alături de o persoană pe care tocmai au întâlnit-o, a fost scrisă prin interacţiunea directă cu acest grup literar.

Tot prin Writers' Bloc, Hannu Rajaniemi publică a doua lui povestire, „Deus Ex Homine" în 2005 (*The Year's Best SF* vol. 2 de Gardner Dozois, Editura Nemira, 2008), în antologia *Nova Scotia*. „Deus Ex Homine" reprezintă o evoluţie importantă faţă de „Shibuya No Love" şi în ea apar câteva dintre temele care-l vor obseda pe Rajaniemi în următorii ani: post-singularitatea tehnologică, efectele ei asupra individului şi posibilităţile de a prevedea cum va arăta lumea postumană. Cel care îl va aduce cu această povestire în atenţia fanilor este Gardner Dozois, care va publica „Deus Ex Homine" în *The Year's Best Science Fiction: Twenty-Third Annual Collection*.

Dozois va fi cel mai constant şi unul dintre cei mai importanţi susţinători ai lui Rajaniemi, publicându-l în cel de-al 29-lea volum *The Year's Best Science Fiction* povestirea „His Master's Voice" (SRSFF.ro, 2011), apărută iniţial în numărul din octombrie 2008 al *Interzone*. În „His Master's Voice", autorul continuă explorarea postumanului, creând o lume care transcende evoluţia şi biologia şi care-l va face să fie prezent nu numai în antologia Dozois, ci şi în *The Best of Science Fiction and Fantasy of the Year* a lui Jonathan Strahan. De altfel, Rajaniemi este unul dintre puţinii scriitori iubiţi în egală măsură de cei mai buni editori contemporani de proză scurtă.

Rajaniemi va fi prezent, de asemenea, în ambele antologii menţionate mai sus şi cu povestirea „Elegy for a Young Elk", apărută iniţial în *Subterranean Online* în 2010. Deşi scriitorul finlandez creează în această poveste o lume post-singularitate fascinantă, plină de teme incredibile, dar plauzibile, el ştia încă din acel an că proza scurtă îi îngrădeşte dorinţa de explorare şi că romanul este singura specie literară care-i va oferi posibilitatea să dea naştere unei lumi complexe şi verosimile, pe care să o populeze cu toate ideile lui nenumărate legate de viitorul omenirii.

Însă „Elegy for a Young Elk", în care umanul şi postumanul sunt puse faţă în faţă, a creat un excelent orizont de aşteptare şi a fost prima dintre lucrările lui Rajaniemi care s-a aflat la doar la un vot de a fi nominalizată la Premiul Hugo.

Tot Strahan este cel care îl va publica pe Rajaniemi în cele mai importante antologii de science-fiction apărute în ultimii doi ani: „The Server and the Dragon" în *Engineering Infinity* (2011), o povestire despre naşterea şi evoluţia unei inteligenţe aproape omnipotente şi „Tyche and the Ants" în *Edge of Infinity* (2012), o carte despre importanţa poveştilor şi despre maturizare. Amândouă au fost selectate apoi în antologiile Dozois, dovedind, dacă mai era nevoie, că Rajaniemi este unul dintre cei mai importanţi autori de SF ai ultimilor ani.

Însă nu povestirile, ci romanele l-au adus aici. „Elegy for a Young Elk", „The Server and the Dragon" şi „Tyche and the Ants" sunt povestiri excelente, dar ele nu reprezintă decât nişte surplusuri rămase de la scrierea trilogiei *Jean le Flambeur*. La îndemnul agentului său, Rajaniemi a scris un prim capitol de roman inspirat de o idee mai veche a lui, despre un hoţ postuman într-o închisoare construită conform teoriei jocurilor, şi l-a prezentat celor de la Gollancz, care au fost aşa de impresionaţi încât i-au oferit un contract pentru trei cărţi. Matematicianul finlandez s-a apucat să scrie ceea ce avea să devină *The Quantum Thief*. Însă înainte ca publicul larg să savureze acest debut fenomenal, cei din Writers's Bloc l-au ascultat şi i-au comentat capitolele pe măsură ce acestea se năşteau. Şi astfel, mulţi fani SF au făcut cunoştinţă cu Rajaniemi prin cuvintele absolut entuziaste ale lui Stross, care a mărturisit că există în acest grup literar un autor cum nu a mai fost în SF – o combinaţie între ştiinţa grea a lui Egan, *sense-of-wonder*-ul lui Reynolds şi talentul de prozator al lui Chiang –, care va revoluţiona science-fictionul.

Însă nici măcar aceste cuvinte nu au pregătit publicul pentru impactul pe care l-a avut *The Quantum Thief* (în pregătire la Editura Nemira), odată cu publicarea lui de către Gollancz, în 2010. Niciodată până la el nu a mai existat în literatură un personaj postuman mai interesant decât hoţul Jean le Flambeur. Niciodată până la acest roman nu

a fost creată o lume post-singularitate mai bogată şi mai fascinantă. Nici un alt scriitor de SF până la Rajaniemi nu a avut curajul să exploreze cu aceeaşi rigurozitate ştiinţifică posturnanul. Şi nici un alt autor de ficţiune nu a mai avut îndrăzneala de a îmbrăca într-o aşa de frumoasă proză cele mai avansate idei ale fizicii cuantice şi nici să cufunde cititorul într-un univers plin de neologisme, să-l lase singur acolo, fără explicaţii şi să-l respecte îndeajuns încât să-i permită să se descurce pe cont propriu.

The Quantum Thief vorbeşte, într-un mod în care nu s-a mai întâlnit până la el, despre memoria şi rolul ei în formarea identităţii noastre. Şi tot identitatea este albia traversată şi de cel de-al doilea volum, *The Fractal Prince*, publicat în 2012. Însă dacă în prima carte era explorată relaţia memorie-identitate, în *The Fractal Prince* vom vedea care este rolul poveştilor în formarea identităţii, a umanului şi a posturnanului. Dacă în *The Quantum Thief* urmăream aventurile lui Jean le Flambeur într-un fascinant oraş mişcător marţian, în cel de-al doilea volum vom coborî alături de el pe un Pământ profund posturnan, în care poveştile sunt uneori mai reale decât realitatea. În plus, de parcă primul volum nu era îndeajuns de complex, Rajaniemi scrie *The Fractal Prince* cu o structură mult mai complicată, în care naraţiunea sare de la persoana întâi la a treia şi de la basme la firul narativ principal, în acelaşi capitol. Stross a avut dreptate: ceea ce scrie Rajaniemi este ceva nou şi revoluţionar.

The QuatumThief a fost în 2012 a doua lucrare a lui Rajaniemi care s-a aflat la un singur vot de nominalizarea Hugo, de această dată la categoria roman. Din păcate, distanţa de un an între publicarea în Marea Britanie şi cea din SUA a mai scăzut puţin din impactul pe care l-ar fi putut avea acest debut. Mulţi fani cred şi speră că odată cu *The Fractal Prince*, scriitorul finlandez va înceta să mai fie primul sub linie şi va fi în sfârşit nominalizat la un Premiu Hugo bine meritat. Însă toţi cei care l-au citit aşteaptă cu sufletul la gură mai mult decât o nominalizare, şi anume ultimul volum al trilogiei, sperând să găsească în el o structură şi mai complexă, ca şi o provocare intelectuală şi artistică chiar mai mare. Hannu Rajaniemi devine încet, dar sigur, maestrul cărţilor science-fiction dificile, şi-l iubim pentru asta.

Hoțul cuantic

Interviu exclusiv cu Hannu Rajaniemi

Chiar și un cititor obișnuit cu literatura speculativă și călătoriile dese în lumi stranii și nefamiliare se poate simți un pic pierdut la începutul romanului **The Quantum Thief**. *A fost intenția ta de a transforma cititorul într-un detectiv, care nu trebuie să descifreze doar misterele povestirii, dar și ale lumii în care se situează?*

Da, am putea spune asta: ideea mea a fost să dezvălui treptat mecanismele lumii prin intermediul interacțiunilor dintre personaje. În felul acesta decorul poate fi văzut ca un alt personaj, un lucru pe care nu-l întâlnim decât în literatura SF, fantasy și poate în ficțiunea istorică. În orice caz, am vrut să-i creez cititorului impresia că poate fi purtat de poveste și să-i dau sentimentul

că toate detaliile i se vor releva pe parcurs. Nu sunt foarte sigur că am reușit exact ceea ce îmi doream, dar mulți oameni îmi spun că ajung la o masă critică de înțelegere undeva pe la pagina 100 din *The Quantum Thief*.

Atunci când scrii, ai în minte un cititor model, așa cum Umberto Eco îl descrie în Lector in Fabula*? Ar trebui cititorii tăi să aibă cunoștințe științifice pentru a se putea bucura de lectură?*

Nicidecum, trebuie doar să fie dotați cu o imaginație bogată și să se bucure de o poveste cu multă aventură și străbătută de o undă de speculație științifică și filozofică. Am avut și un feedback excelent de la persoane care nu mai citiseră nicio carte science-fiction până atunci. Cât despre rolul științei în romanul meu, pe lângă faptul că este premisa (aproape invizibilă) a decorului, datele științifice din carte se aseamănă cu ouăle ascunse de Paște, care pot fi găsite de entuziaști și nu sunt deloc esențiale pentru a te putea bucura de poveste. Ca scriitor, trebuie să recunosc că mă gândesc mai mult la mine ca la un public-țintă. Așa că a fost o plăcere să descopăr că atâția oameni îmi împărtășesc obsesiile.

De unde te-ai inspirat atunci când l-ai creat pe protagonistul tău, escrocul și hoțul Jean le Flambeur? Care sunt provocările pe care le înfruntă el în lumea post-singularitote creată de tine?

Jean a fost inspirat desigur de arhetipul hoțului gentleman creat de Maurice Leblanc prin celebrul său personaj Arsène Lupin. Am început să citesc traducerile în finlandeză ale cărților lui Leblanc la o vârstă fragedă, cam în același timp când le-am descoperit pe cele ale lui Jules Verne și Arthur Conan Doyle. Eram un elev silitor la vremea aceea și mult prea cuminte, așa că îmi plăcea să citesc poveștile cu Lupin, un poznaș care se ghida întotdeauna după propriile reguli.

Dar cred că Jean, personajul meu, s-a născut atunci când am început să mă gândesc la ceea ce mie mi se pare ca fiind caracteristic

pentru Lupin: acea serie nesfârșită de încercări de a reveni pe calea dreaptă și de a rămâne pe ea. Faptul că Lupin nu este numele adevărat al lui Lupin, ci o identitate pe care el și-a creat-o pentru sine însuși și pe care nu o poate totuși lăsa în urmă. Și atunci întrebarea mea s-a transformat în următoarea: într-o lume postumană, în care există posibilitatea să îți schimbi trupul și viața, într-un mod mult mai profund decât cum o făcuse Lupin vreodată, există vreo șansă pentru el la o nouă viață în cele din urmă?

Cât despre provocările pe care le întâlnește un hoț – într-o lume în care posibilitățile tehnologice sunt aproape nelimitate și la tot pasul (lumea spre care ne îndreptăm noi acum), cum poate un hoț să evite să fie prins atunci când un detectiv poate căuta pe Google cine a comis crima? Și ce ar putea să fure un hoț în această lume nanotehnologică post-singularitate, unde orice obiect poate fi replicat?

Răspunsul la aceste dileme m-a condus direct la intriga romanului *The Quantum Thief*: mai întâi, am creat o societate care prețuiește intimitatea mai mult decât justiția penală, și apoi am avut nevoie de lucruri valoroase care nu pot fi copiate... mai exact, stările cuantice, care sunt într-un fel unice conform așa-zisei „teoreme a ne-clonării". Și, bineînțeles, acest lucru are sens într-un viitor în care vor fi utilizate calculatoarele cuantice.

Primele două cărți ale trilogiei, The Quantum Thief *și apoi* The Fractal Prince, *abordează tema identității, mai întâi prin prisma memoriei și apoi a poveștilor. Ceo de-a treia carte va continua acest demers?*

Într-adevăr, tema identității va fi una din întrebările-cheie care vor rezulta după terminarea trilogiei. Identitatea va fi observată de această dată prin intermediul jocului, ipostază prin care noi intrăm într-un cerc magic și ne atribuim pentru scurt timp noi identități... pentru a reveni înapoi schimbați.

Structura cărții **The Fractal Prince** *a fost mai complicată decât cea a primului volum,* **The Quantum Thief**. *Trebuie să ne așteptăm la a a treia carte și mai ambițioasă? Ce ne poți spune despre ea?*

Fiecare roman are propriile sale provocări și structura îi este în mare parte influențată de poveste și de personajele ei, dar cred că a treia carte va avea parte de mai puține trucuri structurale decât *The Fractal Prince*. Acum lucrez la ea și nu aș vrea să vorbesc prea mult despre asta... dar vă pot promite jocuri de identitate, explozii uriașe, un război ce se va întinde în tot sistemul solar, un oraș-gigant de pe Saturn, cel mai îndrăzneț furt al lui Jean de până acum și întoarcerea în forță a detectivului Isidore.

Deși limba ta maternă este finlandeza, ai ales să-ți scrii poveștile în engleză. De ce această alegere?

Când am început să scriu, locuiam într-un mediu englez, participam la un cenaclu în care limba vorbită era engleza și toate ideile științifice pe care le gândeam mi-au fost transmise în aceeași limbă. Bineînțeles, și deschiderea către publicul larg a fost un factor în decizie. Pentru mine a fost o alegere naturală. De atunci am mai scris câteva povestiri în finlandeză și am tradus câteva din lucrările mele dintr-o limbă în cealaltă și sper să continui să fac asta, în măsura în care timpul și condițiile o permit.

Poți să ne povestești un pic despre proiectele la care ai fost implicat în cadrul ThinkTank?

În acest moment, lucrez ca autor full-time: am plecat de la ThinkTank (împreună cu cofondatorul Sam Halliday) în aprilie 2012. Cât timp am activat ca director tehnic am lucrat la diverse proiecte, începând de la sisteme autonome, cercetări privind informația cuantică pentru Ministerul Apărării englez și optimizarea simulărilor pentru vehiculele spațiale ale Agenției Europene Spațiale până la lucruri mai „banale" (dar complexe din punct de vedere matematic), precum completarea cu bani a bancomatelor pentru Tesco Bank.

Nu am abandonat de tot activitatea antreprenorială și preocupările științifice: vara aceasta voi participa la programul postuniversitar al Singularity University (singularityu.org), unde vom încerca să găsim soluții pentru probleme globale ce implică noile tehnologii. Sper să iasă lucruri foarte interesante din această experiență!

Ce te-a atras la literatura SF ca gen literar? Ce părere ai despre cărțile fantasy și care sunt autorii tăi preferați ai acestui gen?

Am început să scriu ficțiune speculativă, pentru că simt că este un mod mai sincer de a scrie. În opinia mea toată ficțiunea este cumva speculativă: totul se petrece într-o realitate imaginară, în mintea scriitorului (și a cititorului), care are puțin de-a face cu lumea reală.

Chiar și literatura mainstream exagerează anumite aspecte ale vieții de zi cu zi pentru a-i servi la construcția temei și poveștii. Literatura speculativă merge doar cu un pas mai departe: dacă totul este imaginar oricum, de ce să nu introducem atât de multe elemente ireale câte vrem, atât timp cât ele servesc poveștii și ne permit să transmitem anumite lucruri în feluri care altfel nu ar fi posibile?

Există și alte motive bineînțeles. Îmi place caracterul jucăuș al speculației. Pentru mine, esența literaturii science-fiction este aplicația metodei științifice: construirea unei premise fantastice, urmată de un soi de experiment intelectual pentru a vedea care sunt consecințele – în construirea relațiilor dintre personaje, a intrigii și a povestirii. Personal, prefer să pictez acest peisaj în linii mari, fără să intru în detalii asupra lucrurilor inexplicabile, ca să las un indiciu al existenței unei lumi mai mari decât ce vede imediat cititorul. Sentimentul eluziv al fascinației constă tocmai în aceste elemente lipsă ale textului.

Pot să spun că am avut întotdeauna și un soi de fascinație copilărească pentru elementele din recuzita science-fiction și fantasy: nave spațiale, conflicte la scară cosmică, cuceriri îndrăznețe, tărâmuri pierdute, supereroi... toate au o rezonanță mitică ce trezește copilul din mine.

Citesc cu mare plăcere cărți fantasy și chiar am scris un volum de povestiri fantasy *Words of Birth and Death*, inspirată din mitologia finlandeză. Cred că acest gen face parte din același fenomen ca și SF-ul – introduci elemente stranii care *nu* sunt doar metafore (deși câteodată pot fi și asta) și îți pui serios întrebarea cum vor interacționa cu lumea și personajele tale.

Printre scriitorii mei contemporani favoriți de fantasy se numără Guy Gavriel Kay, China Miéville, Neil Gaiman, Kelly Link și Patrick Rothfuss, ca să numesc doar câțiva. Sunt dependent de saga *Cântec de Gheață și Foc* a lui George R.R. Martin. Unul dintre autorii mei preferați din toate timpurile, Michael Chabon, a scris de asemenea fantasy (ex. *Summerland*).

Ca scriitor, cine crezi că te-a influențat cel mai mult? Ai anumiți autori pe care îi admiri?

Modelul deliberat pentru cărțile *The Quantum Thief* a fost oferit cu siguranță de Roger Zelazny și Ian McDonald. Sunt fascinat în general de Ian McDonald și în SF el este autorul pe care încerc să îl copiez (sau de la care să fur idei). Îmi place la nebunie stilul prozei lui Roger Zelazny, coliziunea între mitologie și tehnologie pe care o creează și protagoniștii lui nemuritori și mereu spirituali.

Recent am redescoperit operele lui Ray Bradbury. Nu cred că există nimic care să se compare cu *Cronicile Marțiene* în termeni de frumusețe poetică pură. Colecția lui de eseuri *Zen and the Art of Writing* cred că va avea un impact major asupra mea și a felului în care voi scrie în viitor.

Interviu realizat de Ana Nicolau

martie 2013

ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN

Hannu Rajaniemi

Tânărul scriitor Hannu Rajaniemi s-a născut în Finlanda, la Ylivieska, dar în prezent locuieşte în Edinburgh, Scoţia, unde a obţinut un doctorat în Teoria Corzilor. Este cofondator al organizaţiei Think Tank Maths, care oferă servicii de consultanţă, cercetare în matematică aplicată şi business development. Este de asemenea membru al Writers' Bloc, un grup de artişti care realizează spectacole de lectură şi care îşi au sediul în Edinburgh. Rajaniemi a avut un mare impact în domeniul SF cu doar câteva povestiri. Povestirea sa din 2005, „Deux Ex Homine", publicată iniţial în antologia scoţiană *Nova Scotia*, a fost retipărită în mai multe antologii de tipul *Best of the Year* şi a fost una dintre povestirile cărora li s-a acordat cea mai multă atenţie în anul respectiv, aşa cum a fost şi povestirea „His Master's Voice", apărută în *Interzone* în 2008. Primul său roman, *The Quantum Thief*, a apărut în 2010 (în curs de apariţie la Editura Nemira) şi a fost întâmpinat de critică cu o atenţie deosebită şi cu numeroase recenzii.

Asemenea lui Bruce Sterling, Greg Egan şi Charles Stross, din generaţia precedentă de autori de science-fiction, Rajaniemi este şi el unul dintre scriitorii cu un stil cât se poate de inovator şi complex, rămânând totuşi inteligibil (cu toate că vor exista întotdeauna voci care să susţină că nu este inteligibil, aceasta fiind soarta autorilor ultramoderni). Acţiunea povestirii

următoare este situată într-o societate postapocaliptică a viitorului, în care se războiesc postoameni cu puteri de zei. Deşi scurtă, povestirea reuşeşte să concentreze în doar câteva pagini suficiente premise pentru a sta ulterior la baza unui roman de patru sute de pagini.

În noaptea care a urmat după ce a săgetat tânărul elan, Kosonen a încercat să scrie un poem în jurul focului de tabără.

Era sfârşit de aprilie şi pământul era încă acoperit de zăpadă. Îşi făcuse deja un obicei din a sta afară seara, pe un buştean lângă foc, în mica poiană în care îşi avea şi coliba. Lui Otso îi plăcea mai mult să stea afară, iar Kosonen prefera compania ursului decât să stea singur. Ursul sforăia zgomotos, cocoţat pe grămada lui de crengi de brad.

Din blana lui care se usca se ridica un miros de umezeală care păstra şi un iz de rahat de elan.

Se scormoni în buzunare şi scoase un carneţel şi un creion. Îl răsfoi: majoritatea paginilor erau goale. Cuvintele deveniseră alunecoase, mai greu de prins decât elanii. Dar nu şi acesta: fusese tânăr şi neatent. Un elan bătrân nu ar fi lăsat un om şi un urs să se apropie atât de mult.

Mâzgăli mai multe cuvinte pe prima pagină goală, strângând apăsat creionul în mână.

Coarne. Coarne de safir. Nu-i plăcea. *Flăcări îngheţate. Rădăcinile arborilor. Destine bifurcate.* Trebuiau să exdste cuvinte care să surprindă clipa în care arbaleta i-a ricoşat pe umăr şi a auzit sunetul săgeţii străpungând carnea. Dar era ca şi cum ar fi încercat să prindă fulgi de zăpadă în palmă. Abia ce întrezărea structura cristalină, că se şi topeau.

Închise carneţelul şi aproape îl aruncă în foc, dar se răzgândi şi îl băgă înapoi în buzunar. N-avea niciun rost să irosească hârtia. În fond, ultimul sul de hârtie igienică din latrină era pe sfârşite.

– Kosonen se gândeşte iar la cuvinte, mormăi Otso. Kosonen ar trebui să tragă mai mult la măsea. Nu nevoie de cuvinte atunci. Doar somn.

Kosonen se uită la urs.

– Te crezi isteţ, nu?

Atinse uşor arbaleta.

– Poate că tu ar trebui să împuşti elani.

– Otso bun la mirosit, Kosonen la tras. Amândoi buni la băut.

Otso căscă în voie, dezvelindu-şi şirurile de dinţi galbeni. Apoi se răsuci pe o parte şi scoase un oftat adânc de mulţumire.

– Otso o să aibă mai multă băutură curând.

Poate că ursul avea dreptate. Poate că avea nevoie doar să bea ceva. N-avea niciun rost să fie poet: se scriseseră deja toate poeziile din lume, acolo sus, în cer. Aveau probabil grădini de poezie. Sau locuri în care puteai să te transformi în cuvinte.

Dar nu asta conta. Cuvintele trebuiau să vină de la *el*, un bărbat murdar şi bărbos din pădure, a cărui toaletă era o gaură în pământ. Cuvinte luminoase din materie întunecată, asta însemna poezia.

Când îi reuşea.

Trebuia să se ocupe de mai multe lucruri. Afurisitele de veverițe aproape reuşiseră să spargă înculetoarea în noaptea anterioară. Uşa de la pivniță trebuia reparată. Dar toate astea mai puteau aştepta până a doua zi.

Era pe punctul de a deschide o sticlă de votcă din ascunzătoarea în zăpadă a lui Otso, când Marja coborî din cer sub formă de ploaie.

Ploaia era neaşteptată şi rece ca o găleată de apă turnată în cap la saună. Dar picăturile nu atinseseră pământul, ci plutiră în jurul lui Kosonen. În timp ce le privea, ele îşi schimbară forma, se uniră şi creară o femeie cu oase subțiri ca nişte fuse, cu carnea şi muşchii precum ceața. Arăta ca o sculptură de sticlă. Sânii săi mici erau emisfere perfecte, sexul său, un triunghi echilateral argintiu. Dar chipul îi era cunoscut: nasul mic şi pometii înalți, limba ascuțită.

Marja.

Otso se ridică imediat şi într-o clipită se află lângă Kosonen.

– Miros rău, miros de zeu, mormăi el. Otso muşcă.

Femeia de ploaie se uită la el curioasă.

– Otso, rosti Kosonen cu fermitate.

Apucă strâns blana de pe ceafa aspră a ursului, simțindu-i mușchii încordați.

– Otso e prietenul lui Kosonen. Ascultă-l pe Kosonen. Nu vreme de muşcat. Vreme de dormit. Kosonen o să vorbească cu zeul.

Apoi înfipse sticla de votcă în zăpadă, chiar sub nasul lui.

Otso adulmecă sticla şi râcâi cu una din labele din faţă zăpada pe jumătate topită.

– Otso pleacă, spuse el în cele din urmă. Kosonen strigă dacă zeul muşcă. Atunci Otso vine.

Cu iscusinţă ridică sticla în bot şi dispăru în pădure cu mersul său lejer şi târşâit de urs.

– Salut, spuse femeia de ploaie.

– Bună, spuse Kosonen prudent.

Se întrebă dacă era reală. Zeii molimei erau vicleni. Era posibil ca unul din ei să fi luat chipul Marjei din mintea lui. Se uită la arbaleta fără săgeată şi încercă să-şi calculeze şansele: o zeiţă de diamant împotriva unui poet neantrenat din pădure. Nu era a bine.

– Câinele tău nu mă place prea mult, spuse întruchiparea Marjei.

Se aşeză pe buşteanul lui Kosonen şi-şi legănă picioarele sclipitoare în aer, înainte şi înapoi, exact aşa cum făcea Marja mereu la saună. *Ea trebuie să fie*, stabili Kosonen, parcă simţind că-i râcâie ceva pe gât.

Tuşi.

– Urs, nu câine. Un câine ar fi lătrat. Otso muşcă direct. Nu e nimic personal, e pur şi simplu în natura lui. Bănuitor şi ursuz.

– Pare să semene cu cineva pe care îl cunoşteam cândva.

– Nu sunt bănuitor.

Kosonen se ghemui şi încercă să aţâţe focul.

– În pădure înveţi să fii prudent.

Marja se uită în jur.

– Credeam că v-am dat mai mult echipament vouă, celor care aţi rămas. Pare cam... primitiv pe aici.

– Da, am avut dispozitive berechet, spuse Kosonen. Dar nu erau rezistente la molimă. Înainte de asta – îşi atinse arbaleta – am avut o armă

automată, dar a fost contaminată. Am omorât-o cu un pietroi și am aruncat-o în mlaștină. Mai am schiurile și câteva unelte, și asta.

Kosonen își atinse tâmpla.

– Mi-au fost de-ajuns până acum. Așa că, hai noroc!

Adună o grămăjoară de vreascuri sub un triunghi de bușteni mici și într-o clipă apărură din nou flăcările. După trei ani învățase în sfârșit tainele pădurii. Pielea Marjei arăta aproape omenească în lumina blândă a focului. Se așeză pe crengile de brad ale lui Otso și o privi. Pentru o clipă nici unul dintre ei nu spuse nimic.

– Deci cum o mai duci în ultima vreme? întrebă el. Ești ocupată?

Marja zâmbi.

– Soția ta a crescut. Acum e fată mare. Nici n-ai vrea să știi cât de mare.

– Deci... tu nu ești ea? Cu cine stau de vorbă?

– Sunt și nu sunt ea. Sunt o copie, însă o copie fidelă. O traducere. Tu n-ai cum să înțelegi.

Depositphotos / Jelena Amelçenoka

Kosonen puse niște zăpadă la topit în ibricul de cafea.

– Așa deci, sunt un troglodit. Foarte bine. Dar îmi dau seama că te afli aici pentru că vrei ceva. Așa că hai să trecem naibii la subiect, înjură el.

Marja inspiră adânc.

– Am pierdut ceva. Ceva important. Ceva nou. Scânteia, așa o numim noi. A căzut în oraș.

– Credeam că faceți copii după orice.

– Informație cuantică. Asta era partea care era *nouă*. Nu poate fi copiată.

– Tragedia dracului.

Între sprâncenele Marjei apăru o cută. Kosonen şi-o amintea din sutele de certuri pe care le avuseseră şi înghiţi în sec.

– Dacă asta e atitudinea pe care vrei s-o adopţi, n-ai decât, spuse ea. Credeam că o să te bucuri să mă vezi. Nu era nevoie să vin eu, ar fi putut să-l trimită pe Mickey Mouse. Dar voiam să te văd. Marja cea mare voia să te vadă. Aşadar, te-ai hotărât să-ţi duci traiul aşa, ca un personaj tragic hălăduind prin păduri. Treaba ta. Dar ai putea cel puţin să asculţi ce am de zis. Îmi datorezi măcar asta.

Kosonen nu răspunse.

– Aşa deci, spuse Marja. Încă mă învinuieşti pentru Esa.

Avea dreptate. Ea fusese cea care luase prima maşinăriile Moş Crăciun. „Bălatul are nevoie de tot ce-i putem oferi mai bun", spusese ea. „Lumea se schimbă. Nu se poate să rămână în urmă. Hai să-l transformăm într-un mic zeu, cum e copilul vecinilor."

– Presupun că n-ar trebui să te învinuiesc pe *tine*, spuse Kosonen. Tu eşti doar o... copie. N-ai fost de faţă.

– Ba am fost de faţă, spuse Marja încet. Îmi amintesc. Chiar mai bine decât îţi aminteşti tu acum. Dar eu reuşesc să şi uit mai bine, şi să iert. Tu n-ai reuşit niciodată. Tot ce-ai făcut tu a fost să... scrii poezii. Noi ceilalţi am mers mai departe şi am salvat lumea.

– Bună treabă, spuse Kosonen.

Aţâţă focul cu un băţ şi o mulţime de scântei zburară în aer odată cu fumul.

Marja se ridică în picioare.

– În ordine, spuse ea. Plec. Ne vedem peste o sută de ani.

Aerul se răci. În jurul ei apăru o aureolă, sclipind la lumina focului.

Kosonen închise ochii şi îşi încleştă maxilarele. Aşteptă zece secunde. Apoi deschise ochii. Marja era tot acolo, holbându-se la el neputincioasă. El nu se putea abţine din zâmbit. Ea nu putea pleca vreodată fără să aibă ultimul cuvânt.

– Îmi pare rău, spuse Kosonen. A trecut multă vreme. Stau în pădure cu un urs. Nu e chiar mediul cel mai propice ca să mă mai temperez.

– Nu pot să zic că am observat vreo diferenţă.

– În regulă, spuse Kosonen.

Bătu uşor cu palma pe crengile de brad de lângă el.

– Stai jos. Hai să o luăm de la capăt. O să fac o cafea.

Marja se aşeză. Umărul gol i se atingea de al lui. O simţea neobişnuit de caldă, aproape mai caldă chiar decât focul.

– Nu putem intra în oraş din cauza zidului de apărare, spuse ea. Nu mai avem pe nimeni suficient de... uman. Au fost nişte discuţii la un moment dat despre crearea unuia, dar... sfada ar dura un secol.

Oftă.

– Ne plac discuţiile acolo în cer.

Kosonen rânji.

– Pariez că te-ai integrat de minune.

Înainte să continue, se uită dacă îi apăruse cuta Marjei pe chip.

– Deci aveţi nevoie de un comisionar.

– Avem nevoie de ajutor.

Kosonen se uită la foc. Flăcările se stingeau acum, pâlpâind în apropierea lemnului înnegrit. Cenuşa părea să aibă culori noi de fiecare dată. Sau poate doar le uita el.

Îi atinse mâna Marjei. Părea un balon de săpun, aproape lipsită de consistenţă. Însă ea nu şi-o retrase.

– De acord, spuse el. Dar să ştii că nu o fac doar de dragul vremurilor de altădată.

– Îţi oferim orice ne stă în putere să-ţi dăm.

– Nu cer mult, spuse Kosonen. Nu vreau decât cuvinte.

Soarele strălucea peste *kantohanki*: zăpadă cu suprafaţa îngheţată, suficient de rezistentă pentru a ţine un om pe schiuri şi un urs. Kosonen răsufla greu. Chiar şi mersul la vale, încercând să ţină pasul cu Otso, era dificil. Dar pe o vreme ca asta, schiatul avea ceva glorios – să aluneci peste umbrele albastre ale copacilor aproape fără frecare, cu zăpada scârţâindu-ţi sub picioare.

Am stat prea mult timp într-un loc, se gândi el. *Ar fi trebuit să mă duc undeva doar de dragul de a mă duce, nu pentru că mi-o cere cineva.*

După-amiază, când începuse deja să asfințească, ajunseră la calea ferată – un șanț gol tăind pădurea de-a curmezișul, două linii paralele de metal într-o albie de pietriș. Kosonen își scoase schiurile și le înfipse în zăpadă.

– Îmi pare rău că nu poți să vii cu mine, îi spuse lui Otso. N-ai voie să intri în oraș.

– Otso nu urs de oraș, spuse ursul. Otso așteaptă pe Kosonen. Kosonen găsește gânganla din cer, se întoarce. Apoi bem tărie.

Își scărpină stângaci blana aspră de pe gât. Ursul îl împunse pe Kosonen cu nasul în burtă atât de tare încât aproape îl dărâmă. Apoi mormăi înfundat și se întoarse în pădure cu mersul său legănat. Kosonen îl privi până dispăru printre copacii acoperiți de zăpadă.

Avu nevoie de trei încercări dureroase de a-și băga degetele în gât până să scoată în sfârșit nanosămânța pe care i-o dăduse Marja. Senzația de înec îi lăsă un gust amar în gură. Singura modalitate de a proteja de molimă obiectul fragil fusese să-l înghită. Îl curăță în zăpadă: era un obiect mărunt transparent, de mărimea unei nuci, alunecos și cald. Îi amintea de jucăriile pe care le putea cumpăra de la automate în supermarketuri, pe vreme când era copil – sfere de plastic cu o surpriză înăuntru.

O puse cu grijă pe linia ferată, își șterse urmele de vomă de pe buze și își clăti gura cu apă. Apoi o privi. Marja știa că nu ar fi citit niciun manual de instrucțiuni, așa că nu-i dăduse nici unul.

– Fă-mi un tren, spuse el.

Nicio reacție. *Poate că se pricepe să-mi citească gândurile,* îi trecu prin minte. Își imagină un vechi tren cu aburi pufăind pe șine. Tot nimic; doar reflexia cerului crepuscular pe suprafața limpede a seminței. *Întotdeauna a fost prea subtilă.* Marja nu putea să ofere vreodată un cadou fără să se gândească la semnificația lui zile întregi. Cât stătuse nemișcat, aerul înghețat al iernii îi pătrunsese prin haina din blană de lup, iar acum trebula să țopăie pe loc și să-și frece mâinile ca să se încălzească.

În timp ce se mișca, îi veni o idee. Se încruntă, fixându-și privirea asupra seminței, și-și scoase carnețelul din buzunar. Poate era timpul

să încerce celălalt cadou al Marjei, sau plata în avans, în funcție de cum priveai lucrurile. Abia scrisese câteva rânduri, când cuvintele începură deja să-i salte în minte ca niște animale trezite dintr-un somn adânc. Închise caietul, își drese vocea și vorbi:

aceste șine
au fost uzate și subțiate
de roți
care au scris
numele fiecărui călător
în oțel și în mile

spuse el,

e un lucru bun
că anii
ne-au mâncat carnea
ne-au făcut slabi și ușori
așa că șinele sunt destul de puternice
ca să ne mai poarte încă
spre oraș
în trenul nostru din sticlă și cuvinte

Versuri de duzină, se gândi el, dar nu conta. Bucuria cuvintelor îi inundă venele la fel ca votca. *Păcat că n-a mers...*

Sămânța deveni neclară. Explodă, transformându-se într-o sferă incandescentă. Fața lui Kosonen fu învăluită de căldura emanată. Tentacule luminoase se răsuciră în jurul lui, extrăgând carbon și metal din șine și din arbori. Dansau ca arcurile electrice ale unui aparat de sudură, desenând linii și suprafețe în aer.

Și dintr-odată apăruse trenul.

Era transparent, avea pereții subțiri ca hârtia și roți fragile, ca și cum ar fi fost suflat în sticlă; arăta ca schița unei locomotive cu abur cu un

singur vagon, cu scaune făcute parcă din pânză de păianjen, exact aşa cum îşi imaginase.

Se urcă în tren, aşteptându-se ca firava structură să se legene sub greutatea lui, însă părea foarte rezistentă. Nanosămânța stătea pe podea neatinsă, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. O ridică grijuliu, o duse afară şi o îngropă în zăpadă, lăsându-şi schiurile şi bețele ca puncte de reper. Apoi îşi luă rucsacul, se urcă din nou în tren şi se aşeză pe unul din scaunele ca de voal. Pe neaşteptate, trenul se urni încet din loc. Lui Kosonen i se păru că aude şinele şoptind, dar nu reuşi să distingă cuvintele.

Privi pădurea întunecoasă alunecând pe lângă el. Îşi simțea mâinile şi picioarele greoaie după drumul de peste zi. Amintirea senzației schiurilor alunecând pe zăpadă, îmbinată cu mişcarea trenului îl făcură pe Kosonen să adoarmă curând.

Când se trezi, era întuneric. Lumina de chihlimbar a zidului de protecție strălucea la orizont ca un nor de furtună.

Trenul prinsese viteză. Pădurea întunecată de afară alerga pe lângă el ca o fâşie neîntreruptă, iar şoaptele şinelor deveniseră o melodie

sacadată şi domoală. Kosonen înghiţi în sec, în timp ce trenul străbătu distanţa rămasă în doar câteva minute. Zidul de apărare devenise o cupolă ceţoasă, în interiorul căreia strălucea o lumină gălbuie. Dedesubt, se aşternea silueta neclară a oraşului. Clădirile păreau să se mişte ca marionetele unui teatru de umbre, manevrate de un uriaş.

Apoi, chiar în faţa trenului, apăru o perdea de flăcări, un zid de nepătruns făcut din lumină crepusculară şi din chihlimbar, care traversa şinele. Kosonen apucă atât de strâns marginile scaunului, încât i se albiră încheieturile degetelor.

– Încetineşte! strigă el, însă trenul nu auzi.

Se izbi în plin de zidul de protecţie cu un impact zguduitor. Avu loc o explozie de lumină, după care Kosonen fu săltat din scaun.

Era ca şi cum s-ar fi înecat, doar că, în loc de apă, plutea într-o mare infinită de lumină de chihlimbar. În afara luminii nu mai era nimic, doar vid. Simţi furnicături pe piele. Îi trebui un moment ca să-şi dea seama că nu respiră.

Iar apoi auzi o voce aspră.

Acesta nu este un loc pentru oameni, spuse vocea. *Închis. Interzis. Du-te înapoi.*

– Am o misiune, spuse Kosonen. Vocea lui era lipsită de ecou în interiorul luminii. De la creatorii tăi. Îţi ordonă să mă laşi să intru.

Închise ochii, iar în faţa lui începu să plutească cel de-al treilea dar al Marjei, de data aceasta nu cuvinte, ci un număr. Îi fusese dintotdeauna greu să memoreze lucruri, dar Marja avusese grijă să i-l ardă în minte cu un stilou cu cerneală acidă. Citi una câte una cifrele care păreau să nu se mai sfârşească.

Poţi intra, spuse zidul de protecţie. *Dar numai ceea ce este uman va putea ieşi.*

Trenul şi viteza reveniră, ascuţite şi reale ca o tăietură în hârtie. Strălucirea difuză şi crepusculară a zidului de protecţie rămăsese, dar locul pădurii fu luat de clădiri obscure care se desluşeau de-a lungul căii ferate, holbându-se la el cu ferestrele lor goale.

Kosonen simți furnicături în mâini. Erau curate, la fel ca hainele sale: orice urmă de murdărie dispăruse. Avea pielea moale și roșie, ca și cum tocmai ar fi fost la saună.

Trenul încetini în sfârșit, oprindu-se cu totul în gura întunecată a gării: Kosonen se afla în oraș.

Orașul era o pădure de metal și beton, iar metalul respira și murmura. Aerul mirosea a ozon. Fațadele clădirilor din jurul gării arătau aproape cum și le amintea, doar ușor nepotrivite. Le zări cu coada ochiului *mișcându-se*, fremătând în somn ca niște animale cu pielea din piatră. Nu era nici urmă de viață, în afara unui grup de porumbei care săreau în sus și-n jos pe scări, privindu-l cu ochii lor de safir.

În fața lui opri un autobuz plin cu oameni fără chip care arătau ca manechinele folosite pentru testele auto, șezând nefiresc de rigid. Kosonen se hotărî să nu urce și se apucă să traverseze piața, îndreptându-se către principala stradă comercială: trebuia să-și înceapă căutările de undeva. „O să strălucească", îi spusese Marja. „Nu poți s-o ratezi."

În parcare se afla ceva ce semăna cu resturile unei mașini răsturnate pe o parte, cu capota încrețită ca o cutie de bere aruncată la gunoi, acoperită de excremente albe de porumbel. Însă când Kosonen trecu pe lângă ea, motorul hurul și capota se deschise brusc. Un fascicul șuierător de tentacule țâșni spre el.

Reuși să prindă ceva viteză înainte ca monstrul-mașină să se așeze pe cele patru roți. De partea cealaltă a pieței erau străzi prea înguste ca să poată fi urmărit. Alergă cu sufletul la gură, simțindu-și picioarele extenuate.

Agățată în cureaua ei, arbaleta îl lovea în spate la fiecare salt, provocându-i durere. Se chinui să și-o tragă peste cap.

Monstrul îl depăși sfidător și se întoarse. Apoi se năpusti direct spre el. Tentaculele țâșniră din motorul incandescent ce ținea loc de gură, răsfirându-se ca într-un evantai de șerpi.

Kosonen fixă cu stângăcie o săgeată și trase. Arbaleta se declanșă, dar săgeata se lovi de parbriz și ricoșă. Derută însă suficient de mult

creatura, încât Kosonen să se poată feri din calea ei. Plonjă, se lovi de asfalt cu o bufnitură surdă şi se rostogoli.

– Fir-ar a dracului, să mă ajute cineva, înjură el cu furie neputincioasă şi se ridică răsuflând greu, în timp ce fiara se îndepărtă uşor, cu motorul mârâind ameninţător.

Îi mirosea a cauciuc ars amestecat cu ozon. *Poate că pot să mă lupt corp la corp*, îi trecu prin minte ca unui nebun, deschizându-şi braţele şi refuzând să fugă iarăşi. *Un ultim poem...*

Ceva ateriză în faţa fiarei, fâlfâindu-şi aripile. Un porumbel. Atât Kosonen, cât şi creatura-maşină se uitară fix la el. Ugui pentru o clipă, apoi explodă.

Bubuitura îi răni timpanele, iar mingea albă de foc făcu lumea să pară neagră pentru o secundă. Kosonen se trezi din nou pe jos, cu urechile ţiuindu-i, răsturnat dureros peste rucsacul din spinare. Fiara-maşină era acum o epavă în flăcări aflată la o depărtare de zece metri, mutilată într-atât încât nu mai putea fi recunoscută.

Lângă el se afla un alt porumbel, care ciugulea ceea ce păreau a fi bucăţele de metal. Îşi înălţă capul şi se uită la el; în ochii mici de culoarea safirului se vedeau reflectate flăcările. Apoi îşi luă zborul, lăsând în urmă un excrement alb, minuscul.

Strada comercială principală era pustie. De teamă că se mai puteau afla prin preajmă astfel de creaturi-maşină, Kosonen înainta cu băgare de seamă, preferând vecinătatea străduţelor înguste şi a întrândurilor de uşi. Lumina zidului de apărare se zărea mai estompată printre clădiri, şi lumini bizare dansau dincolo de ferestre.

Kosonen realiză cât de foame îi era: nu mai mâncase nimic de la amiază, iar drumul şi lupta îl sleiseră de puteri. Găsi o cafenea goală la un colţ de stradă, care părea să fie sigură, îşi aşeză pe o masă mica plită de voiaj şi puse apă la fiert. Proviziile pe care reuşise să le ia cu el constau în cea mai mare parte din conserve de supă şi carne de elan uscată, dar îi chiorăiau maţele, aşa că stomacul lui nu era pretenţios. Mirosul de mâncare îl făcu neatent.

– Ăsta e locul meu, spuse o voce.

Kosonen sări în picioare speriat, întinzând mâna către arbaletă.

La uşă stătea o siluetă gârbovită, îmbrăcată în zdrenţe. Părul şi barba încâlcite îi încadrau faţa care îi lucea de sudoare şi murdărie. Pielea poroasă îi era acoperită de mici excrescenţe de safir ca nişte cicatrice. Kosonen crezuse că traiul în pădure îl făcuse insensibil la mirosurile umane, dar străinul emana o asemenea duhoare amăruie de sudoare şi alcool învechit, încât i se făcu greaţă.

Străinul intră şi se aşeză la o masă în faţa lui Kosonen.

– Dar e în regulă, spuse el binevoitor. Nu prea mai trece nimeni pe aici în ultima vreme. Trebuie să ne purtăm prieteneşte. Ei, pe naiba, aia chiar e supă Blaband?

– Eşti bine-venit să o guşti, spuse Kosonen prudent.

De-a lungul anilor mai întâlnise câţiva oameni dintre cei rămaşi, dar de obicei îi evita: fiecare avea propriile motive pentru care nu se dusese sus, şi nu aveau prea multe în comun.

– Mersi, ăsta da gest prietenesc. Apropo, eu sunt Pera.

Străinul cocoşat îi întinse mâna. Kosonen i-o scutură precaut, simţind ceva zimţat şi ciudat sub pielea lui Pera. Era ca şi cum ar fi strâns o mănuşă plină cu sticlă sfărâmată.

– Kosonen. Deci locuieşti aici?

– A, nu, nu aici, nu în centru. Aicea vin ca să fur din clădiri. Dar au devenit tare deştepte şi zgârcite. Nici supă nu mai găseşti. Centrul comercial Stockmann aproape că m-a înfulecat ieri. Nu-i uşoară viaţa aici.

Pera scutură din cap.

– Dar e mai bine decât afară.

Avea o privire vicleană în ochi.

Ai rămas aici pentru că asta vrei, se întrebă Kosonen în sinea lui, *sau pentru că zidul de apărare nu te mai lasă să ieşi?*

– Atunci nu ţi-e frică de zeii molimei? întrebă el cu voce tare.

Îi dădu lui Pera una dintre conservele încălzite de supă. Omul rămas în oraş o sorbi dintr-o înghiţitură, iar mirosul de minestrone i se amestecă printre celelalte izuri.

– Ah, nu mai trebuie să te temi de ei. Au murit cu toții.

Kosonen se uită surprins la Pera.

– De unde știi?

– Mi-au zis porumbeii.

– Porumbeii?

Pera scoase cu grijă ceva din buzunarul hainei sale jerpelite. Era un porumbel. Avea ciocul și ochii de safir și o urmă de albastru în pene. Se zbătea să iasă din încleștarea lui Pera, fâlfâind din aripi.

– Micii mei prieteni, spuse Pera. Cred că i-ai întâlnit deja.

– Da, spuse Kosonen. Tu l-ai trimis pe cel care a aruncat în aer mașina aia monstruoasă?

– Vecinii se ajută între ei, nu-i așa? Nu face nimic. A fost bună supa.

– Ce-au zis despre zeii molimei?

Pera rânji larg, arătându-și dinții lipsă.

– Când zeii s-au încuiat acolo sus, au început să se lupte. Nu era destulă putere pentru toată lumea, înțelegi tu. Așa că unul dintre ei trebuia să fie în frunte, ca în *Highlander*. Porumbeii îmi arată imagini uneori. Chestii violente, pline de sânge. Explozii. Nanoboți mâncând oameni. Dar până la urmă s-au dus cu toții, până la ultimul. Acum e terenul meu de joacă.

Deci s-a dus și Esa. Kosonen fu uimit cât de pătrunzător era sentimentul pierderii, chiar și acum. *E mai bine așa.* Înghiți. *Mai întâi să ne terminăm treaba. Nu e vreme de jelit. O să ne putem gândi destul la asta când o să fim înapoi acasă. O să scriem un poem. Și o să-i spunem Marjei.*

– În regulă, spuse Kosonen. Și eu sunt la vânătoare. Crezi că... prietenii tăi ar putea găsi ceea ce caut? Ceva care strălucește. Dacă mă ajuți, îți dau toată supa pe care o am la mine. Și carne de elan. Și o să-ți mai aduc și mai târziu. Cum ți se pare?

– Porumbeii pot găsi orice, spuse Pera lingându-se pe buze.

Omul cu porumbeii se mișca prin labirintul orașului de parcă ar fi fost propria sufragerie, urmat de un nor de păsări-himeră. Din când în când una din ele i se așeza pe umăr și îi atingea urechea cu ciocul, de parcă i-ar fi șoptit ceva.

– Am face mai bine să ne grăbim, spuse Pera. Noaptea nu e aşa de rău, dar ziua casele întineresc şi încep să gândească.

Kosonen îşi pierduse cu desăvârşire orientarea. Harta oraşului era diferită faţă de ultima oară când fusese acolo, demult, pe vremea oamenilor. Bănuia doar că se îndreptau undeva în direcţia catedralei din vechiul oraş, dar nu era foarte sigur. Străbătând străzile schimbate ale oraşului, se simţea ca şi când ar fi umblat prin venele întortocheate şi labirintice ale unui animal uriaş. Unele clădiri erau înfăşurate în ceva ce semăna cu o peliculă neagră, care se ondula precum uleiul. Altele se apropiaseră una de alta, arătând ca nişte structuri organice inseparabile de cărămidă şi beton, care blocaseră străzile şi denivelaseră solul.

– Nu mai avem mult, spuse Pera. Au văzut-o. Spun că străluceşte ca un felinar scobit dintr-un dovleac.

Chicoti. Lumina chihlimbarie a zidului de protecţie devenea din ce în ce mai intensă pe măsură ce înaintau. În plus, se făcuse mai cald, iar Kosonen se văzu nevoit să-şi scoată vechiul său pulover din Pohjanmaa.

Trecură pe lângă o clădire de birouri care devenise un chip adormit, o întruchipare asexuată a statuilor din Insula Paştelui. Zona aceasta a oraşului era mai animată. Erau tot felul de animale cu ochii de safir, pisici unduioase care îi priveau din cadrul ferestrelor. Kosonen văzu o vulpe traversând strada: le aruncă o privire scurtă cu ochii ei sclipitori, iar apoi dispăru într-o gură de canal.

La următorul colţ de stradă, bărbaţi fără chip îmbrăcaţi după moda deceniului anterior dansau în vitrina unui magazin. După ce dădură colţul străzii, văzură catedrala.

Căpătase proporţii colosale, făcând ca toate clădirile din jurul ei să pară pitice. Era un muşuroi de furnici făcut din cărămizi roşietice şi din intrări hexagonale. Zumzăia şi fremăta de viaţă. Pisici cu gheare de safir stăteau agăţate de ziduri ca nişte garguie acrobatice. Stoluri dese de porumbei fâlfâiau din aripi în jurul turnurilor. Cete de şobolani cu coada azurie intrau şi ieşeau în fugă prin uşile masive deschise, ca nişte armate aflate în misiune. Şi peste tot mişunau insecte, inundând

văzduhul cu un bâzâit asurzitor şi deplasându-se în nori negri compacţi ca respiraţia neagră a unui uriaş.

– Ah, drăcia dracului, spuse Kosonen. Acolo a căzut?

– De fapt, nu. Trebuia doar să te aduc aici, spuse Pera.

– Cum?

– Îmi pare rău. Am minţit. Chiar *a fost* ca în *Highlander:* a mai rămas unul dintre ei. Şi vrea să te întâlnească.

Kosonen se holbă la Pera stupefiat. Porumbeii aterizară pe umerii şi braţele celuilalt ca o pelerină gri fluturândă. Îşi înfipseră ghearele ascuţite în hainele lui zdrenţuite, în părul şi în pielea lui, şi începură să bată agitaţi din aripi. În timp ce Kosonen se holba încă la el, Pera fu ridicat în aer.

– Nu-mi purta pică, mi-a oferit pur şi simplu un aranjament mai avantajos. Mersi pentru supă, strigă el.

Într-o clipă, Pera devenise un petic negru pe cer.

Pământul se zgudui. Kosonen căzu în genunchi. Ochii ferestrelor aliniate de-a lungul străzii se aprinseră, răspândind o lumină puternică duşmănoasă.

Încercă să fugă, dar nu ajunse prea departe până ce îl prinseră din urmă degetele oraşului: porumbeii, insectele, un roi zumzăitor care îl acoperi. O duzină de şobolani-himeră i se agăţară de craniu; le simţea bâzâitul inimilor ca nişte motoare. Simţi ceva ascuţit muşcându-l până la os. Durerea se răspândi cu repeziciune ca un incendiu forestier, iar Kosonen urlă.

Oraşul vorbi. Vocea îi era un şir de bubuituri de tunet, cuvintele îi erau făcute din zgudulturile pământului şi din suspinele clădirilor. Cuvinte lente, stoarse din piatră.

Tată, spuse oraşul.

Îi trecuse durerea. Kosonen auzi sunetul blând al valurilor şi îşi simţi faţa mângâiată de un vânt cald. Deschise ochii.

– Bună, tată, spuse Esa.

Şedeau pe pontonul casei de vară, înfăşuraţi în prosoape, şi având pielea roşie de la saună. Era seară şi aerul era răcoros – felul blajin în care vara finlandeză amintea că nimic nu dura veşnic. Soarele plutea deasupra vârfurilor albăstrui ale copacilor. Suprafaţa lacului era liniştită, plină de reflexii lichide.

– M-am gândit că ţi-ar plăcea să te afli aici, spuse Esa.

Esa era exact aşa cum şi-l amintea Kosonen: un copil palid şi slab de i se vedeau coastele, cu braţele lungi încrucişate pe genunchi, cu părul atârnându-i în şuviţe ude pe frunte. Dar ochii lui erau ochii unui oraş, globuri întunecate de metal şi piatră.

– Îmi place, spuse Kosonen, dar nu pot să rămân aici.

– De ce nu?

– Am ceva de făcut.

– Nu ne-am mai văzut de secole. Sauna e fierbinte. Am bere pusă la răcit în lac. De ce te grăbeşti aşa tare?

– Ar trebui să-mi fie teamă de tine, spuse Kosonen. Ai ucis oameni. Înainte să te închidă aici.

– Tu nu ştii cum e, spuse Esa. Molima face tot ceea ce vrei. Îţi dă lucruri pe care nici nu ştii că le vrei. Înmoaie lumea. Şi uneori o întoarce cu

susul în jos pentru tine. Te gândeşti la ceva, şi lucrurile se surpă. Nu poţi face nimic.

Băiatul închise ochii.

– Şi tu vrei anumite lucruri. Ştiu sigur. De asta te afli aici, nu-i aşa? Vrei să-ţi recuperezi cuvintele tale preţioase.

Kosonen nu răspunse.

–Eşti comisionarul mamei, fir-ar să fie. Deci ţi-au reparat creierul, au stors toată băutura din el. Aşa că poţi să scrii din nou. Te simţi bine? Pentru o clipă am crezut că ai venit aici pentru mine. Dar nu s-a întâmplat asta niciodată, nu-i aşa?

– Nu ştiam că...

– Să ştii că pot vedea în capul tău, spuse Esa. Am degetele în interiorul craniului tău. E de-ajuns un singur gând şi insectele mele te vor devora, te vor aduce aici pentru totdeauna. O să petrecem straşnic, pe vecie. Cum ţi se pare?

Şi iată că reapăruse vechiul sentiment de vină.

– Ne-am făcut griji pentru tine în fiecare clipă, după ce te-ai născut, spuse Kosonen. Ţi-am vrut numai binele.

Păruse totul atât de firesc: băiatul jucându-se cu aparatul lui care făcea alte aparate, lucrurile care-şi schimbau forma când te gândeai la ele, zâmbetul lui Esa când îi arătase lui Kosonen steaua de mare vorbitoare pe care o făcuse aparatul.

– Iar apoi am avut şi eu o zi proastă.

– Îmi amintesc, spuse Kosonen.

Ajunsese târziu acasă, ca de obicei. Esa fusese un pom de diamant, crescând la el în cameră. Peste tot erau stele de mare care mâncau pereţii şi podeaua şi se multiplicau. Iar acesta era doar începutul.

– Dă-i drumul, adu-mă aici. E rândul tău să mă transformi în ce vrei tu. Sau să termini cu toate. O merit.

Esa râse încetişor.

– Şi de ce i-aş face asta unui bătrân?

Oftă.

– Ştii, şi eu sunt bătrân acuma. Hai să-ţi arăt.

Îi atinse uşor umărul lui Kosonen şi

Kosonen era oraşul. Pielea îi era din piatră şi beton, porii îi erau plini de molima zeilor. Străzile şi clădirile îi formau faţa, schimbându-se şi mişcându-se cu fiecare gând şi cu fiecare emoţie. Sistemul său nervos era făcut din diamant şi fibră optică. Mâinile sale erau animale-himeră.

Zidul de protecţie se afla peste tot în jurul lui, în cer şi în piatra rece, lipsit de substanţă, dar diamantin, apăsându-l din toate direcţiile, slăbindu-l de puteri, asigurându-se că nu poate gândi rapid. Dar putea încă să viseze, să împletească ţesături din cuvinte şi imagini, să creeze lumi din amintirile sale şi din amintirile zeilor mai mărunţi pe care îi înghiţise pentru a deveni el însuşi oraşul. Îşi cânta visele prin unde radio, fără să-i pese dacă puteau străbate sau nu zidul de apărare, din ce în ce mai tare...

– Ţine, spuse Esa de departe. Bea o bere.

Kosonen simţi sticla rece în mână şi bău. Berea din vis era tare şi reală. Gustul de malţ îl readuse la realitate. Inspiră adânc, lăsând seara falsă de vară să înlăture imaginea oraşului.

– Pentru asta m-ai adus aici? Ca să-mi arăţi asta? întrebă el.

– Sigur că nu, spuse Esa râzând.

Ochii săi din piatră păreau dintr-odată tineri.

– Voiam doar să-ţi fac cunoştinţă cu iubita mea.

Fata cuantică avea păr auriu şi ochi de lumină. Purta mai multe feţe simultan, ca o zeiţă hindusă. Păşi spre ponton plină de graţie. Lumea văratică a lui Esa îşi dezvălula fisurile în jurul ei: pielea ei avea crăpături prin care se întrezăreau culori nepământene.

– Ea este Säde, spuse Esa.

Îl privi pe Kosonen şi vorbi, însă cuvintele îi erau adunate într-o bulă şi suprapuse, reprezentând toate formulele posibile de salut pronunţate simultan.

– Încântat de cunoştinţă, spuse Kosonen.

– Au făcut şi ei un lucru bun când au creat-o acolo sus, spuse Esa. Trăieşte în mai multe lumi deodată, gândeşte în biţi cuantici. Iar asta e lumea în care vrea să stea. Cu mine.

Îi atinse umărul cu blândețe.

– Mi-a auzit cântecele și a fugit de acolo.

– Marja mi-a zis că a căzut, spuse Kosonen. Că era ceva defect.

– A spus ce voiau ei să spună. Nu le place când lucrurile nu se desfășoară conform planurilor lor.

Säde scoase un sunet precum clinchetul unui clopoțel de sticlă.

– Zidul de apărare ne apasă din ce în ce mai mult, spuse Esa. Așa a fost conceput. Să încetinească toate procesele, ba într-un loc, ba într-altul, până o să murim. Säde nu are suficient spațiu aici, locul ăsta e prea mic. Așa că o s-o duci înapoi acasă până nu e prea târziu.

Zâmbi.

– Prefer să faci tu asta decât altcineva.

– Nu e drept, spuse Kosonen.

Se uită la Säde cu ochii pe jumătate închiși. Strălucea prea tare ca s-o poată privi direct. *Dar ce pot face? Sunt doar o halcă de carne. De carne și cuvinte.*

Gândul acela era ca un con de brad, aspru la atingere, dar ascunzând o sămânță în interior.

– Cred că se află un poem în voi doi, spuse el.

Kosonen ședea din nou în tren, privind la orașul care zbura pe lângă el. Era dimineața devreme. Răsăritul soarelui îmbrăcase orașul în alte culori: umbre violacee și tente aurii ca de chihlimbar. Tâmplele îi pulsau de oboseală. Îl durea tot corpul. Mintea îi era împovărată de cuvintele unui poem.

Deasupra cupolei zidului de apărare, putea vedea o stea de mare uriașă, din diamant – un dispozitiv de spionaj al oamenilor din cer, urmărind totul, ca o mână întinsă.

Au venit să vadă ce s-a întâmplat, se gândi el. *Or să afle.*

De data asta îmbrățișă zidul de apărare ca pe un prieten, iar strălucirea lui îl furnică din cap până-n picioare. Și din adâncuri auzi din nou vocea aspră a paznicului. De data asta nu spuse nimic, însă îi simți prezența, examinându-l, căutând lucruri care nu aveau ce căuta în lumea din exterior.

Kosonen îi dădu tot ce avea.

Primul moment în care ştiuse că pusese ceva autentic pe hârtie. Dezamăgirea de care fusese cuprins când realizase că un poet nu însemna mare lucru într-o ţară mică; vrafuri de volume ieftine din prima sa colecţie publicată umplându-se de praf în librării mici. Gelozia pe care o simţise când Marja îl născuse pe Esa – în comparaţie cu asta, ce umbră palidă era naşterea cuvintelor. Urmele elanului în zăpadă şi privirea din ochii lui când murise.

Simţi cum paznicul se dă la o parte, mulţumit.

Şi cu asta se încheiase totul. Trenul ieşi din nou la lumina reală, limpede a zorilor. Privi înapoi spre oraş şi văzu steaua de mare scuipând o ploaie de foc. Coloane de lumină străpungeau oraşul în forme geometrice, prea strălucitoare ca să le privească, lăsând în urma lor numai plasmă albă arzătoare.

Kosonen închise ochii şi se agăţă strâns de poem în timp ce oraşul ardea.

Kosonen plantă nanosămânţa în pădure. Săpă cu mâinile goale o groapă adâncă în stratul de turbă pe jumătate îngheţat, sub o buturugă bătrână. Se aşeză, îşi scoase căciula, se scotoci după carneţel şi începu

să citească. Cuvintele mâzgălite cu creionul îi scânteiau intens în minte şi după o vreme nu mai avu nevoie să se uite la ele.

Poemul se înălţă din cuvinte ca o creatură titanică dintr-un ocean, la început lăsând să se vadă doar o mică extremitate, apoi ţâşnind în sus într-o erupţie de glosolalie asemenea unui munte. Era un şuvoi de cuvinte şi foneme şuierate, o silabisire nesfârşită care îi sfâşia gâtlejul. Şi odată cu asta percepu atât informaţia cuantică din tuburile microscopice

ale neuronilor săi, unde trăia acum fata cu ochii luminoşi, cât şi impulsurile intermitente din sinapsele în care se ascundea fiul său.

Poemul se umflă până deveni un răcnet. Continuă până ce vocea îi deveni un şuierat. Numai nanosământa îl putea auzi, dar era de ajuns. Ceva fremătă sub stratul de turbă.

Când se încheie în sfârşit poemul, era deja seară. Kosonen deschise ochii. Primul lucru pe care îl zări fură coarnele de safir sclipind în lumina ultimelor raze de soare.

Doi tineri elani îl priveau. Unul era mai mic, mai plăpând, iar în ochii săi mari, căprui, sălăşluia o fărâmă de lumină solară. Celălalt era fraged şi costeliv, dar îşi purta cu mândrie coarnele abia înmugurite. Nu-şi luă privirea de la Kosonen, iar în ochii lui acesta zări umbrele oraşului. Sau poate reflexiile de pe suprafaţa unui lac pe timpul verii.

Se întoarseră cu spatele şi alergară în pădure în tăcere, iuţi de picior şi liberi.

Kosonen tocmai deschidea uşa de la pivniţă, când ploaia reveni. De data asta nu dură prea mult până ce picăturile formară în aer chipul Marjei. Pentru o clipă i se păru că o zărise făcându-i cu ochiul. Apoi ploaia deveni un nor de ceaţă şi se împrăştie. Propti uşa ca să rămână deschisă.

Veveriţele îl priveau curioase din copaci.

– Poftiţi, vă rog, spuse Kosonen. Ar trebui să vă ajungă pentru iarna care vine. Mie nu-mi mai trebuie.

Otso şi Kosonen porniră la drum la amiază, îndreptându-se către nord. Schiurile lui Kosonen alunecau cu uşurinţă pe stratul subţiat de zăpadă. Ursul trăgea o sanie încărcată cu unelte. Când se îndepărtaseră destul de mult de colibă, se opri să adulmece o urmă proaspătă.

– Elan, mormăi el. Foame la Otso. Kosonen împuşcă un elan. Trebuie carne pentru drum. Kosonen nu adus destulă băutură.

Kosonen scutură din cap.

– Cred că o să învăţ să pescuiesc, spuse el.

Traducere de Alina Bilcurescu

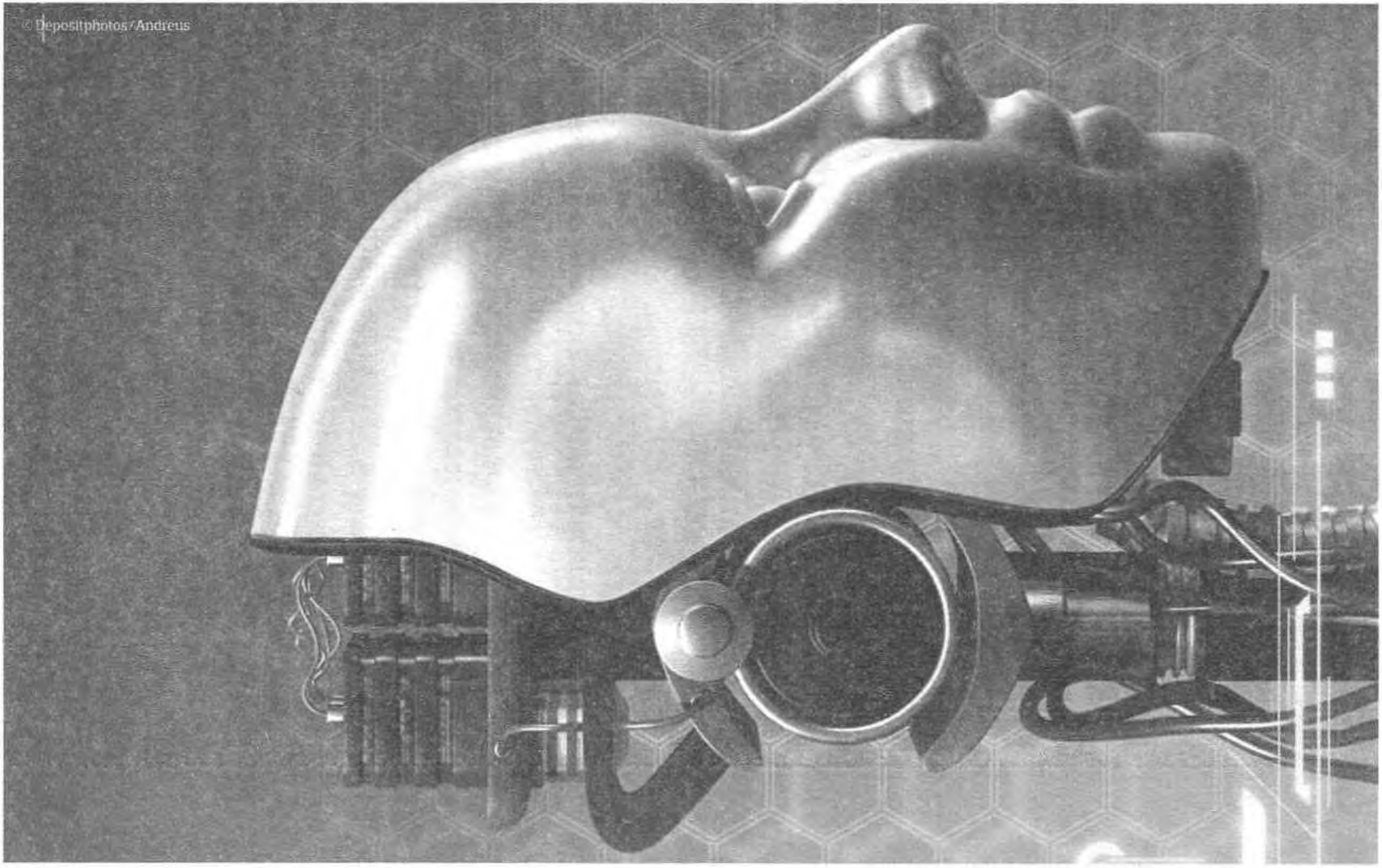
© Depositphotos / Andreus

RAY KURZWEIL

Profetul Singularității

Alina Sârbu

A fost declarat „geniul făr' de astâmpăr" (*The Wall Street Journal*), „maşinăria de gândit supremă" (*Forbes*), unul dintre cei şaisprezece „revoluționari care au construit America" (PBS) şi „urmaşul legitim al lui Edison" (revista *Inc.*). Ray Kurzweil este, fără îndoială, unul dintre oamenii care au schimbat lumea în care trăim. A inventat, între altele: primul soft de recunoaştere optică a literelor scrise cu orice tip de caracter grafic (Optical Character Recognition, OCR), un sintetizator care citeşte text tipărit (maşină de citit), primul sintetizator capabil să imite sunetele produse de un pian şi de alte instrumente acustice şi multe altele. Futurist de seamă, Kurzweil propune imaginea unei lumi în care oamenii s-au contopit cu maşinile devenind cyborgi cu o inteligență colosală ce pot trăi aproape veşnic într-o lume postumană, în care întregul univers s-a trezit la viață, devenind inteligent şi iubitor grație nanoboților creați de postomenirea unui viitor nu chiar atât de îndepărtat. Publicată în 2005, *The Singularity is Near*[1] a devenit rapid un bestseller

[1] *The Singularity is Near* de Ray Kurzweil va apărea în curând în limba română la Editura Nemira (n. red.).

New York Times. Şi cum putea deveni altceva când însuşi Bill Gates spunea despre ea şi despre autorul său: „Ray Kurzweil este cea mai bună persoană pe care o cunosc când vine vorba de prevăzut viitorul inteligenţei artificiale. Noua şi şocanta lui carte preconizează un viitor în care tehnologiile informaţiei au avansat atât de departe şi de repede încât au permis omenirii să-şi transcendă limitările biologice, transformând vieţile noastre în moduri pe care nu ni le putem imagina încă." Fragmentele pe care vi le propunem în continuare aparţin celui mai filozofic capitol al lucrării, în care Kurzweil atinge probleme spinoase precum conştienţa entităţilor non-biologice, umanitatea postumanilor care s-au contopit cu computerele sau spiritualitatea unui univers devenit inteligent şi iubitor asemenea dumnezeilor religiilor tradiţionale.

SINGULARITATEA SE APROPIE

Ray Kurzweil
(fragment)

Ich bin ein Singularist

[...] Un Singularist este o persoană care înțelege ce este Singularitatea și a meditat la ce semnificație va avea aceasta asupra propriei vieți.

Eu sunt angajat într-o astfel de meditare de câteva decenii. E de prisos să spun că nu este un proces pe care cineva să-l poată duce vreodată la bun sfârșit. Am început să mă gândesc la relația care există între gândirea și tehnologia noastră computațională pe când eram adolescent, în anii '60. În anii '70 am început să studiez fenomenul de accelerare a apariției noilor tehnologii și mi-am scris prima carte despre acest subiect la sfârșitul anilor '80. Așadar, am avut timp să mă gândesc la impactul pe care îl vor avea asupra societății noastre – și asupra mea – toate transformările care se suprapun, se întrepătrund și deja se manifestă în prezent.

George Gilder a descris părerile mele științifice și filozofice drept „o viziune-surogat pentru cei care și-au pierdut evlavia în obiectul tradițional al credinței religioase"[1]. Afirmația lui Gilder e de înțeles, de vreme ce există cel puțin similitudini aparente între anticiparea Singularității și prorocirea prefacerilor viitoare formulate limpede de religiile tradiționale.

Dar eu, unul, nu am ajuns la viziunea mea ca rezultat al căutării unei alternative la credința obișnuită. Originea căutării mele de a înțelege tendințele tehnologice a fost de natură practică: o încercare de a-mi prezenta propriile invenții pe piață la momentul oportun și de a lua decizii tactice optime când venea vorba de lansarea întreprinderilor mele tehnologice. În decursul timpului, această modelare a tehnologiei a căpătat o viață proprie și m-a condus spre formularea unei teorii a evoluției tehnologiei. De acolo n-a fost necesar un salt prea mare pentru a cugeta la impactul pe care aceste schimbări cruciale îl vor avea asupra instituțiilor culturale și sociale, precum și asupra propriei mele vieți. Vasăzică, deși să fii singularist nu e o chestiune de credință, ci una de înțelegere, meditarea la tendințele științifice despre care am discutat în această carte dă naștere, în mod ineluctabil, unor noi perspective asupra unor probleme pe care religiile tradiționale au încercat dintotdeauna să le abordeze: natura mortalității și a nemuririi, scopul vieților noastre și menirea inteligenței în univers.

Să fii Singularist a fost adesea o experiență a înstrăinării și a însingurării pentru mine, deoarece majoritatea oamenilor pe care îi întâlnesc nu îmi împărtășesc Weltanschauungul. Cei mai mulți „mari gânditori" sunt într-o totală necunoștință de cauză când vine vorba despre mărețul gând legat de Singularitate. În nenumărate declarații și comentarii oamenii, cum e și firesc, fac apel la bunul-simț comun: că viața omenească e scurtă, că avem o capacitate de pătrundere și o rază de acțiune fizică și intelectuală scurtă, și că, în decursul vieților noastre, nu se va schimba nimic în mod fundamental. Mă aștept ca această perspectivă mărginită să se transforme pe măsură ce consecințele logice ale schimbărilor accelerate vor deveni din ce în ce mai vizibile. Iar unul dintre motivele majore pentru care am scris această carte a fost dorința mea de a-i face pe cât mai mulți oameni să-mi împărtășească viziunea.

Așadar, cum să contemplăm Singularitatea? Ca și în cazul Soarelui, e greu să ne uităm direct spre ea, fiind mai potrivit să ne mijim ochii și s-o cercetăm cu coada ochiului. Așa cum afirmă Max More, ultimul

lucru de care avem nevoie e încă o dogmă şi totodată nu avem nevoie nici de o altă sectă. Ca urmare, Singularismul nu este un sistem de credinţe sau de puncte de vedere unificate. Deşi e, din punct de vedere fundamental, o înţelegere a tendinţelor tehnologice de bază, el rămâne şi o revelaţie care te face să reconsideri totul, de la natura sănătăţii şi a bogăţiei până la natura morţii şi a sinelui.

Pentru mine, să fiu Singularist înseamnă multe lucruri, dintre care cele prezentate mai jos reprezintă doar un eşantion. Cugetările care urmează adună laolaltă, condensează filozofia mea personală, fără să fie nicidecum proiectul vreunei doctrine noi-nouţe.

- În prezent, avem mijloacele de a trăi suficient de mult pentru a ajunge să trăim veşnic.[2] Cunoştinţele noastre actuale pot fi aplicate în mod ofensiv pentru a încetini spectaculos procesul de îmbătrânire astfel încât să putem avea o sănătate plină de vitalitate când terapiile mai radicale de prelungire a vieţii propuse de biotehnologie şi nanotehnologie vor ajunge să fie disponibile. Numai că majoritatea celor născuţi între 1946 şi 1964 nu vor apuca să trăiască până atunci, deoarece nu sunt conştienţi de procesele de îmbătrânire accelerate din organismele lor şi de şansele pe care le au pentru a interveni şi a le stopa.
- În acest spirit, eu, unul, îmi reprogramez în mod ofensiv biochimia, care este în prezent cu totul diferită decât ar trebui să fie la vârsta mea.[3] Ingerarea suplimentelor de vitamine şi a medicamentelor nu trebuie rezervată doar în ultimă instanţă, pentru momentul când ceva nu mai funcţionează cum trebuie. În noi deja e ceva în neregulă: trupurile noastre sunt guvernate de programe genetice perimate care au evoluat în epoci de mult apuse, aşa că avem nevoie să ne depăşim moştenirea genetică. Deţinem de pe acum cunoştinţele necesare pentru a începe să atingem acest ţel, lucru pe care eu, unul, mi-am luat angajamentul să-l fac.

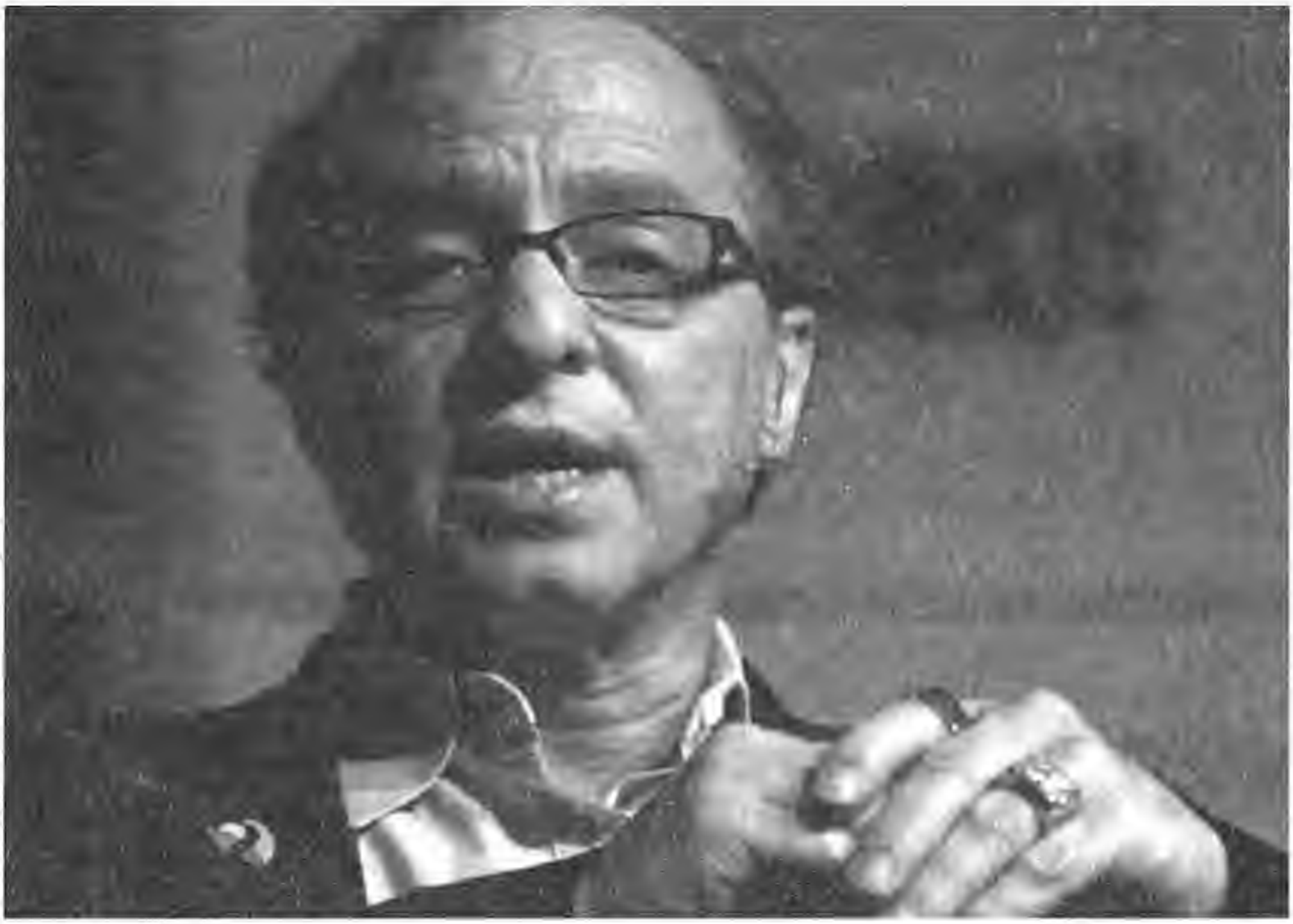

- Trupul meu este trecător. Particulele lui se transformă aproape complet în fiecare lună. Doar modelele trupului şi al creierului meu au continuitate.
- Ar trebui să ne străduim să îmbunătăţim aceste modele prin optimizarea sănătăţii trupurilor noastre şi prin extinderea capacităţii de înţelegere a minţilor noastre. În cele din urmă, vom fi capabili să ne extindem enorm facultăţile mintale când vom fuziona cu tehnologia.
- Avem nevoie de un trup, dar, odată ce vom fi încorporat în noi înşine produse ale nanotehnologiei moleculare (NTM), vom fi capabili să ne transformăm corpurile după bunul plac.
- Doar tehnologia poate oferi standardul pentru depăşirea provocărilor cu care societatea umană se tot luptă de generaţii întregi. Spre exemplu, tehnologiile emergente vor procura mijloacele necesare pentru producerea şi stocarea energiei curate şi regenerabile, pentru îndepărtarea toxinelor şi agenţilor patogeni din

corpurile noastre şi din mediul înconjurător, şi tot ele ne vor pune la dispoziţie cunoştinţele şi bogăţiile necesare pentru a nimici foametea şi sărăcia.

- Cunoaşterea e preţioasă în toate formele sale: muzică, artă, ştiinţă şi tehnólogie, precum şi sub forma cunoaşterii încorporate în trupurile şi creierele noastre. Orice pierdere a cunoaşterii este tragică.
- Informaţia nu înseamnă cunoaştere. Lumea e scăldată în informaţie şi îi revine inteligenţei rolul de a descoperi şi de a ţine seama doar de modelele relevante. Spre exemplu, prin simţurile noastre pătrund în fiecare secundă sute de megabiţi de informaţie, dar de grosul acestora ne debarasăm în mod inteligent. Păstrăm doar aprecierile şi observaţiile foarte importante (adică toate formele de cunoaştere). În acest chip, inteligenţa distruge în mod selectiv informaţia pentru a crea cunoaştere.
- Moartea este o tragedie. Nu este înjositor să consideri o persoană drept un model profund (o formă de cunoaştere). Acest model se pierde atunci când el sau ea moare. Cel puţin, aşa se întâmplă astăzi, de vreme ce nu avem încă mijloacele necesare pentru a dobândi accesul la ea şi pentru a realiza copii de siguranţă ale acestei cunoaşteri. Atunci când oamenii vorbesc despre faptul că pierd o parte din ei înşişi la moartea cuiva drag, o spun cât se poate de literal, de vreme ce pierdem modelele neurale din creier care se autoorganizaseră pentru a interacţiona doar cu persoana respectivă.
- Unul dintre rolurile fundamentale ale religiei tradiţionale este de a explica în mod rezonabil moartea – adică de a justifica de ce tragedia morţii este un lucru bun. Malcolm Muggeridge dă glas părerii comune că „dacă n-ar fi existat moartea, viaţa ar fi fost de nesuportat". Dar explozia de artă, ştiinţă şi alte forme de cunoaştere pe care o va aduce Singularitatea va face viaţa mai mult decât suportabilă, o va face cu adevărat plină de semnificaţie.
- După părerea mea, scopul vieţii – şi al vieţii fiecăruia dintre noi – este de a crea şi de a aprecia o cunoaştere din ce în ce mai mare,

de a înainta spre o „ordine" din ce în ce mai mare. [...] Sporirea ordinii înseamnă sporirea complexităţii, dar, uneori, o revelaţie profundă va spori ordinea reducând, în acelaşi timp, complexitatea.

- Din câte înţeleg eu, scopul universului reflectă acelaşi scop ca şi vieţile noastre: de a înainta spre o tot mai mare inteligenţă şi cunoaştere. Inteligenţa noastră umană şi tehnologia noastră formează vârful de lance al acestei inteligenţe în continuă expansiune (de vreme ce nu suntem conştienţi de existenţa niciunor rivali extratereştri).
- După ce vom fi atins un punct critic, chiar în decursul acestui secol vom putea să impregnăm sistemul solar cu raţiunea noastră, prin intermediul inteligenţei non-biologice auto-replicante. Aceasta se va propaga apoi în restul universului.
- Ideile sunt întruparea şi produsul inteligenţei. Ideile există pentru a rezolva majoritatea problemelor cu care ne confruntăm. Principalele probleme pe care nu le putem rezolva sunt acelea pe care nu le putem formula şi, în cea mai mare parte, acelea de care nici măcar nu suntem conştienţi că există. Pentru problemele de care ne lovim, principala provocare este de a le exprima cu acurateţe în cuvinte (şi, uneori, în ecuaţii). După ce am făcut asta, avem capacitatea de a descoperi ideile necesare pentru a înfrunta şi a rezolva fiecare asemenea problemă.
- Noi putem recurge la enorma putere de influenţare pe care ne-o pune la dispoziţie accelerarea dezvoltării tehnologiei. Un exemplu remarcabil este înfăptuirea prelungirii radicale a vieţii prin intermediul unui sistem de „punte către punte către punte" (întrebuinţând cunoaşterea prezentului ca pe o punte de acces către biotehnologia viitorului care, la rândul ei, ne va construi un pod care ne va duce către era nanotehnologiei).[4] Aceasta ne oferă un mod de a trăi pe timp nedefinit în prezent, deşi nu avem încă toate cunoştinţele necesare pentru o prelungire radicală a vieţii. Cu alte cuvinte, nu trebuie să rezolvăm în prezent fiecare problemă, până la ultima. Putem anticipa capacitatea tehnologiilor care urmează să apară – peste cinci, zece sau douăzeci de ani – şi să le cuprindem

în planurile noastre. Acesta este modul în care eu, unul, îmi concep propriile proiecte tehnologice şi noi toţi putem proceda la fel cu problemele mari cu care se confruntă societatea noastră şi cu propriile noastre vieţi.

Filozoful contemporan Max More descrie ţelul umanităţii ca pe o transcendenţă ce trebuie „atinsă prin intermediul ştiinţei şi tehnologiei călăuzite de valorile umane"[5]. More citează observaţia lui Nietzsche conform căreia: „Omul este o frânghie fixată între animal şi supraom – o frânghie peste abis." Putem interpreta că Nietzsche atrăgea atenţia asupra faptului că noi am avansat dincolo de alte animale, în timp ce căutăm să devenim ceva cu mult mai măreţ. Putem considera referirea lui Nietzsche la neant ca pe o aluzie la pericolul inerent tehnologiei. [...]

În acelaşi timp, More exprimă îngrijorarea că anticiparea Singularităţii poate da naştere unei „pasivităţi în confruntarea cu problemele zilelor noastre"[6]. Deoarece se întrevede la orizont enorma capacitate de a birui probleme străvechi, se poate manifesta tendinţa de a ne detaşa de grijile zilei de azi. Împărtăşesc întru totul antipatia lui More faţă de „Singularismul pasiv". Un motiv pentru adoptarea unei atitudini proactive ar fi că tehnologia este o sabie cu două tăişuri şi, ca atare, deţine potenţialul de a o lua anapoda pe măsură ce galopează spre Singularitate, ceea ce poate avea profunde consecinţe de natură să ne provoace îngrijorarea. Astfel, chiar şi întârzieri mărunte în procesul de punere în practică a tehnologiilor emergente pot condamna milioane de oameni la suferinţe prelungite şi moarte. Pentru a menţiona un singur exemplu din numeroasele care ne vin în minte, excesivele întârzieri normative în introducerea anumitor terapii de salvare sfârşesc prin a costa multe vieţi. (Anual pierdem milioane de oameni pe tot globul numai din cauza bolilor de inimă.)

More îşi face griji şi în legătură cu o mişcare de rezistenţă culturală care, „sedusă de îndemnurile culturale şi religioase la «stabilitate», «pace» şi împotriva «hybris-ului» şi «necunoscutului»" ar putea face

să deraleze accelerarea dezvoltării tehnologiei.[7] În opinia mea, orice deturnare semnificativă a înaintării generale a tehnologiei este puțin probabilă. Nici măcar evenimente epocale cum au fost cele două războaie mondiale (în care au murit aproximativ o sută de milioane de oameni), Războiul Rece și numeroasele revoluții sociale, culturale și economice nu au reușit câtuși de puțin să slăbească ritmul apariției noilor tendințe tehnologice. Dar sentimentele antitehnologice impulsive, nechibzuite care sunt exprimate din ce în ce mai mult în lume astăzi au potențialul de a intensifica o mulțime de suferințe.

Mai este acesta, oare, un om? Anumiți observatori se referă la perioada post-Singularitate ca la una „postumană" și la anticiparea acesteia ca la postumanism. Totuși, pentru mine, unul, a fi uman înseamnă a fi parte a unei civilizații care caută să își extindă granițele. Noi deja trecem dincolo de propria noastră biologie prin dobândirea tot mai rapidă a uneltelor necesare pentru a o reprograma și pentru a o augmenta. Dacă nu îl mai considerăm uman pe omul modificat cu ajutorul tehnologiei, unde vom trage, atunci, linia definitorie? Este un om cu o inimă bionică încă uman? Atunci ce ziceți de cineva care are un implant neuronal? Dar de cel cu două implanturi neuronale? Dar de cineva cu zece nanoboți în creier? Dar cu 500 de milioane de nanoboți? Ar trebui să tragem granița la 650 de milioane de nanoboți: sub suma asta ești încă uman, peste ești postuman?

Contopirea noastră cu tehnologia are aspectele unei pante alunecoase, numai că ale uneia ce urcă tot mai sus, spre făgăduielli tot mai măreție, nicidecum n-o ia în jos, spre neantul lui Nietzsche. Anumiți observatori se referă la această contopire ca la crearea unei noi „specii". Numai că vechea idee a speciilor este un concept biologic, iar prin tot ce facem noi transcendem biologia. Transformarea care stă la baza Singularității nu este doar una dintr-un lung șir de pași în evoluția biologică. Noi răsturnăm cu totul evoluția biologică. [...]

[...] „Îşi poate cineva aminti iubirea? E ca şi cum ai încerca să invoci parfumul trandafirilor într-o pivniţă. Ai putea să zăreşti un trandafir, dar niciodată parfumul."

ARTHUR MILLER[8]

„La primele şi cele mai simple tentative ale cuiva de a filozofa, omul rămâne prins în mrejele unor întrebări precum: dacă o persoană ştie ceva, atunci persoana respectivă ştie că ştie? Şi, atunci când omul se gândeşte la el însuşi, cine este entitatea despre care se gândeşte şi cine este entitatea care gândeşte? După ce persoana a fost zăpăcită şi strivită de această problemă vreme îndelungată, învaţă să nu-şi mai pună aceste întrebări: conceptul de fiinţă conştientă este înţeles a fi, în mod implicit, diferit de acela al unui obiect inconştient. Când spunem că o fiinţă conştientă ştie ceva, spunem nu doar că ea ştie acel ceva, ci şi că ştie că o ştie, şi că ştie că ştie că ştie acel ceva şi aşa mai departe, oricât de mult dorim să punem întrebarea. Aici există, ne dăm noi seama, o infinitate, dar nu este vorba de un infinit regres în sensul rău al cuvântului, pentru că întrebarea, mai degrabă decât răspunsurile, este aceea care se tot micşorează, ca fiind lipsită de sens."

J.R. LUCAS, filozof oxfordian,
în eseul său din 1961, „Minţi, maşini şi Gödel"[9]

[...] Vor fi maşinile viitorului capabile să aibă experienţe emoţionale şi spirituale? Am luat deja în discuţie câteva situaţii în care o inteligenţă non-biologică va putea manifesta întreaga gamă a comportamentului bogat din punct de vedere emoţional manifestat de oamenii biologici de azi. Până la sfârşitul anilor 2020, vom fi desăvârşit deja, prin intermediul ingineriei inverse, procesul de înţelegere a creierului uman, ceea ce ne va permite să creăm sisteme non-biologice care să fie pe

potrivă şi chiar să devanseze complexitatea şi subtilitatea oamenilor, inclusiv inteligenţa noastră emoţională.

Un al doilea scenariu posibil de dezvoltare ar fi că vom putea „încărca" (*upload*) modelele unui om real pe un substrat gânditor, non-biologic adecvat. Un al treilea scenariu, şi totodată cel mai convingător, presupune evoluţia treptată, dar inexorabilă, a oamenilor înşişi dinspre

© Depositphotos / Dmytro Tolokonov

biologic spre non-biologic. Acest proces a şi început deja, cu introducerea benignă în organismul uman a unor dispozitive, precum implanturile neurale pentru ameliorarea invalidităţilor şi bolilor. Procesul va avansa odată cu introducerea în fluxul sangvin a nanoboţilor ce vor fi dezvoltaţi la început pentru întrebuinţări medicale şi pentru stoparea îmbătrânirii. Apoi, nanoboţi mai sofisticaţi vor forma interfaţa cu neuronii noştri biologici pentru a ne spori simţurile, pentru a ne pune la dispoziţie, din interiorul sistemului nostru nervos, a unor imagini de realitate virtuală amplificată, pentru a da o mână de ajutor memoriei noastre şi pentru a îndeplini alte sarcini cognitive de rutină. Atunci vom deveni cyborgi şi, pornind de la acest avanpost pe care şi-l va fi câştigat în creier, câtimea non-biologică a inteligenţei noastre îşi va extinde în mod exponenţial puterile. [...] Prevăd o creştere exponenţială a fiecărui aspect al tehnologiei informatice, inclusiv în ceea ce priveşte raportul preţ-performanţă, capacitatea de stocare a informaţiei şi rata de adoptare[10]. Având în vedere că masa şi energia necesare pentru a calcula şi a comunica fiecare bit de informaţie sunt extrem de mici [...], aceste tendinţe pot continua până când inteligenţa noastră non-biologică va depăşi în mod colosal porţiunea noastră biologică. De vreme ce inteligenţa noastră biologică este, în mod esenţial, de nestrămutat în ceea ce priveşte capacitatea ei (exceptând câteva modeste îmbunătăţiri aduse de biotehnologie), porţiunea non-biologică va dobândi, în cele din urmă, predominanţa. Şi oare, în anii 2040, când porţiunea non-biologică va fi de miliarde de ori mai eficientă, vom mai face totuşi corelaţia între conştienţă şi partea biologică a inteligenţei noastre?

În mod limpede, entităţile non-biologice vor pretinde că au experienţe spirituale şi emoţionale, aşa cum facem şi noi astăzi. Ei – noi – vor pretinde că sunt umani şi că au tot spectrul experienţelor emoţionale şi spirituale pe care oamenii afirmă că le au în prezent. Şi acestea nu vor fi nişte aserţiuni neîntemeiate: ei vor manifesta tipul de comportament bogat, complex şi subtil care este asociat cu aceste sentimente.

Dar cum se corelează aceste pretenţii şi comportamente – chiar aşa convingătoare cum vor fi ele – cu experienţele subiective ale fiinţelor

umane non-biologice? Ne tot întoarcem la problema foarte reală, dar, în ultimă instanță, imposibil de cuantificat (cu mijloace complet obiective) a conștienței. Oamenii discută adesea despre conștiență de parcă ar fi o caracteristică foarte clară a unei entități, una care poate fi identificată, detectată și măsurată cu promptitudine. Dacă există o observație esențială pe care s-o putem face referitor la motivul pentru care problema conștienței e atât de litigioasă, aceasta ar fi următoarea:

Nu există niciun test obiectiv care să-i poată determina în mod concludent prezența.

Știința are de a face cu măsurătorile obiective și cu implicațiile lor logice, dar însăși natura obiectivității este că nu poți măsura experiențe subiective – nu poți măsura decât corelațiile lor, cum ar fi comportamentul (și prin comportament înțeleg inclusiv comportamentul intern, adică manifestările componentelor unei entități, precum neuronii, și ale numeroasele lor părți). Această restricție are de a face cu însăși natura conceptelor de „obiectivitate" și „subiectivitate". În mod esențial, noi nu putem avea acces la experiența subiectivă a altei entități prin măsurare directă, obiectivă. Putem însă, cu siguranță, aduce argumente în legătură cu aceasta, precum: „Uită-te în creierul acestei entități non-biologice, privește cum sistemele sale sunt asemenea celor ale unui creier uman." Sau: „Iată cum comportamentul său este întru totul precum comportamentul uman." Dar, în cele din urmă, acestea rămân doar simple argumente. Indiferent cât de convingător ar fi comportamentul unei persoane non-biologice, anumiți observatori vor refuza să accepte existența conștienței sale dacă respectiva entitate nu va împroșca neurotransmițători, nu va fi bazată pe sinteza proteinelor ghidate de ADN sau dacă nu va avea vreo altă însușire biologică specific umană.

Noi presupunem că alți oameni sunt conștienți, dar până și aceasta nu este decât atât: o simplă presupoziție. Nu există niciun consens între oameni referitor la conștiența entităților non-umane, cum ar fi animalele superioare. Gândiți-vă numai la controversele legate de drepturile animalelor în cadrul cărora totul are de a face cu întrebarea dacă animalele sunt conștiente sau dacă nu sunt decât niște cvasi-mașini care

acționează „din instinct". Problema va fi încă și mai controversată când va veni vorba despre viitoarele entități non-biologice care vor manifesta un comportament și o inteligență chiar mai apropiate de cele umane decât acelea ale animalelor.

De fapt, aceste mașini ale viitorului vor fi chiar mai asemănătoare oamenilor decât oamenii prezentului. Dacă aceasta vi se pare o afirmație paradoxală, luați în considerație faptul că majoritatea gândirii umane din prezent este neînsemnată și derivată. Ne minunăm de capacitatea lui Einstein de a da naștere teoriei relativității generalizate pornind de la un experiment mental sau de talentul lui Beethoven de a-și imagina simfonii pe care nu le putea auzi în veci. Dar aceste dovezi ale gândirii umane sunt, în cel mai bun caz, rare și trecătoare. (Din fericire pentru noi, deținem arhiva acestor momente trecătoare, ceea ce reflectă o capacitate esențială care i-a separat pe oameni de animale.) Eurile noastre viitoare, în principal non-biologice, vor fi cu mult mai inteligente decât noi și, prin urmare, vor manifesta într-un grad mult mai mare aceste calități atât de rafinate ale gândirii de care au dat dovadă Einstein sau Beethoven.

Așadar, cum ne vom împăca, în cele din urmă, cu conștiența pe care vor pretinde că o au inteligențele non-biologice? Din perspectivă pragmatică, astfel de pretenții vor fi acceptate. În primul rând, „el" vom fi noi înșine, așa că nu va exista nicio distincție clară între inteligența biologică și cea non-biologică. Mai mult decât atât, aceste entități non-biologice vor fi extrem de inteligente, așa că vor fi capabile să-i convingă pe ceilalți umani (fie ei biologici, non-biologici sau situați undeva între aceste extreme) că sunt conștiente. Vor prezenta toate delicatele semne ale emoției care ne conving în prezent că umanii sunt conștienți. Vor fi capabile să-i facă pe alți umani să râdă sau să plângă. Și se vor înfuria dacă alții nu le vor lua de bune afirmațiile. Dar aceasta este, în mod fundamental, o previziune politică și psihologică, nicidecum un argument filozofic.

Nu sunt deloc de acord cu cei care afirmă că experiența subiectivă fie nu există, fie este o calitate deloc esențială, care poate fi ignorată fără niciun pericol. Problema legată de cine sau de ce e dotat cu conștiență

precum şi aceea a naturii experienţei subiective a celorlalţi sunt fundamentale pentru noţiunile noastre de etică, morală şi lege. Sistemul nostru legal se bazează, în mare măsură, pe definiţia pe care o dăm conştienţei, acordând o atenţie în mod particular serioasă acţiunilor care cauzează suferinţă – o formă particular acută a experienţei conştiente – unui om (conştient) sau care duc la încetarea experienţei conştiente a unui om (spre exemplu, crimele).

Ambivalenţa umană referitoare la capacitatea animalelor de a suferi se reflectă, de asemenea, şi în legislaţie. Noi avem legi care penalizează cruzimea îndreptată împotriva animalelor, cu un şi mai mare accent pus pe cruzimea împotriva animalelor mai inteligente, cum ar fi primatele (deşi părem să nu vedem absolut deloc uriaşa suferinţă presupusă de creşterea animalelor în combinatele de producere a cărnii, dar acesta este subiectul unui ait tratat).

Ce încerc eu să spun este că nu putem da la o parte fără grijă problema conştienţei ca fiind doar o preocupare filozofică politicoasă. Ea stă în însuşi miezul fundamentelor morale şi legale ale societăţii noastre. Dezbaterea aceasta se va transforma atunci când o maşină – o inteligenţă non-biologică – va putea să aducă argumente persuasive de una singură că ea/el are sentimente ce trebuie respectate. De îndată ce va putea face asta cu simţul umorului – care este în mod special important pentru a-i convinge pe alţii de umanitatea cuiva –, e posibil ca această dezbatere să fie câştigată o dată pentru totdeauna.[...]

Fără îndoială, putem măsura anumite corelaţii ale experienţei subiective (de exemplu, anumite modele de activitate neurologică măsurabilă obiectiv care generează rapoarte asupra anumitor experienţe subiective, cum ar fi auzirea unui sunet, rapoarte ce pot fi verificate în mod obiectiv). Dar nu putem penetra până în miezul experienţei subiective prin intermediul măsurării obiective. [...] ne confruntăm cu diferenţa dintre experienţa „obiectivă" la persoana a treia, care este temelia ştiinţei, şi experienţa „subiectivă" la persoana întâi care reprezintă sinonimul conştienţei.

Gândiți-vă numai la faptul că suntem incapabili să experimentăm cu adevărat experiențele subiective ale altora. Tehnologia de transmitere la distanță a experiențelor accesibilă în 2029 va permite creierului unei persoane să experimenteze doar experiențele *senzoriale* ale unei alte persoane (și, în mod potențial, anumite corelații neurologice ale emoțiilor și ale altor aspecte ale experienței). Dar acestea tot nu vor comunica aceeași experiență *internă* ca aceea prin care a trecut persoana care a transmis la distanță experiența, deoarece creierul receptorului este diferit. Zi de zi, auzim relatări despre experiențele altora și e posibil chiar să simțim empatie ca răspuns la comportamentul care rezultă din stările lor interne. Dar, deoarece suntem expuși doar *comportamentului* celorlalți, ne putem doar *imagina* experiențele lor subiective. Fiindcă e posibil să construim o întreagă perspectivă asupra lumii care să omită existența conștienței, anumiți observatori au ajuns la concluzia că aceasta nu e decât o iluzie. [...]

Tocmai pentru că nu putem rezolva cu totul problema conștienței doar cu ajutorul măsurătorilor și al analizei obiective (știință), filozofia joacă un rol crucial. Conștiența este cea mai importantă problemă ontologică. În fond și la urma urmelor, dacă ne-am imagina cu adevărat o lume în care nu există nicio experiență subiectivă (o lume în care există lucruri care se învârtejesc, dar niciо entitate conștientă care să le resimtă), lumea aceea ar putea la fel de bine nici să nu existe. Și chiar așa este privită o astfel de lume în anumite filozofii tradiționale, atât orientale (cum ar fi anumite școli de gândire budiste), cât și occidentale (în mod specific, interpretările bazate pe observator ale mecanicii cuantice). [...]

© Depositphotos / Arcady

„Ceea ce cauți e cine caută."

SFÂNTUL FRANCISC DIN ASSISI

„Nu sunt conștient de prea multe lucruri
Știu că știu dacă știi ce vreau să spun.
Filozofia e discuția de pe-o cutie de fulgi de cereale.
Religia e zâmbetul unui câine...
Filozofia-i o plimbare pe stânci alunecoase.
Religia-i o lumină-n ceață....
Ce sunt e ceea ce sunt.
Tu ești ceea ce ești sau ce?"

EDIE BRICKELL

O întrebare înrudită, dar distinctă, are de a face cu propriile noastre identități. Am discutat anterior despre posibilitatea de a încărca (*upload*) modelele unei minți individuale – cunoștințe, aptitudini, personalitate, amintiri – pe un alt substrat. Deși noua entitate s-ar purta exact ca mine, întrebarea rămâne: este ea cu adevărat *eu?*

Anumite scenarii despre prelungirea radicală a vieții presupun retehnologizarea și reconstruirea sistemelor și subsistemelor din care sunt compuse trupurile și creierele noastre. Luând parte la această reconstrucție, oare eu mă pierd pe mine însumi pe drum? Din nou, această problema se va transforma dintr-un dialog filozofic străvechi într-o presantă chestiune practică în următoarele câteva decenii.

Așadar, cine sunt eu? De vreme ce mă schimb în mod constant, sunt, oare, doar un model? Ce se-ntâmplă dacă reușește cineva să copieze acest model? Eu sunt originalul sau/și copia? Poate că sunt chestia asta de aici – adică, această colecție de molecule, în același timp haotică și ordonată, care formează trupul și creierul meu.

Dar e o problemă cu părerea asta. Grămada distinctă de particule din care sunt alcătuite trupul și creierul meu este, de fapt, complet diferită

de atomii şi moleculele din care eram alcătuit doar cu puţină vreme în urmă. Noi ştim că majoritatea celulelor noastre sunt complet preschimbate în decurs de câteva săptămâni şi că până şi neuronii noştri, care persistă ca nişte celule distincte pentru o perioadă relativ lungă, îşi schimbă totuşi moleculele constitutive în decursul unei luni.[11] Perioada de înjumătăţire a unui microtub (un filament din proteine care asigură structura, citoscheletul unui neuron) este de aproximativ zece minute. Filamentele din actină din interiorul dendritelor sunt înlocuite o dată la fiecare patruzeci de secunde. Proteinele care excită sinapsele sunt înlocuite aproximativ o dată la fiecare oră. Receptorii NMDA din sinapse stau prin preajmă pentru perioada de timp relativ lungă de cinci zile.

Carevasăzică, sunt doar o grămadă de materie complet diferită de grămada care eram în urmă cu doar o lună şi tot ce dăinuie din mine este modelul de organizare a acestei materii. Modelul se schimbă, la rândul lui, dar lent şi păstrându-se într-un continuum. Sunt, mai degrabă, precum modelul pe care apa îl formează într-un pârâu sau în timp ce aleargă peste stâncile ce-i ies în cale. Moleculele propriu-zise ale apei se schimbă la fiecare milisecundă, dar modelul dăinuie vreme de ore sau chiar ani întregi.

Atunci, probabil că ar trebui să spunem că sunt un model de materie şi energie care dăinuie în timp. Dar e o problemă şi cu această definiţie, de vreme ce noi vom fi în stare, în cele din urmă, să încărcăm (*upload*) acest model pentru a reproduce trupul şi creierul meu cu un grad de acurateţe suficient de mare astfel încât copia să nu mai poată fi deosebită de original. (Cu alte cuvinte, copia ar putea să treacă cu uşurinţă de un test Turing „Ray Kurzweil" – ar putea să manifeste un comportament inteligent care să-i permită să păcălească un observator că ar fi eu însumi.) Prin urmare, duplicatul va împărţi acelaşi model cu mine. Cineva ar putea să mă contrazică spunând că noi nu vom reproduce corect fiecare detaliu, dar, pe măsură ce timpul trece, încercările de a crea reproduceri neuronale şi corporale vor spori în rezoluţie şi acurateţe în acelaşi ritm exponenţial care guvernează toate tehnologiile bazate pe informaţie. În cele din urmă, vom fi capabili să captăm şi

să recreăm modelul meu de detalii fizice şi neuronale caracteristice cu orice grad de acurateţe am dori.

Deşi copia va împărţi acelaşi model cu mine, va fi greu să spunem că, de fapt, copia sunt eu însumi, deoarece s-ar putea – sau voi fi capabil – să mă mai aflu prin preajmă. Aţi putea chiar să mă scanaţi şi să mă copiaţi în timp ce dorm. Dacă veţi veni la mine dimineaţa şi-mi veţi spune: „Avem veşti bune, Ray, te-am recreat cu succes dintr-un substrat mult mai durabil, aşa că n-o să mai avem nevoie de vechiul tău trup şi de vechiul tău creier", s-ar putea să-mi permit să nu fiu de acord.

Dacă realizaţi experimentul mental, va fi clar că, de fapt, copia poate să arate şi să se comporte exact ca mine, dar, în ciuda tuturor acestor lucruri, să *nu* fie eu însumi. S-ar putea nici măcar să nu ştiu că a fost creată. Cu toate că el va avea toate amintirile mele şi-şi va aduce aminte c-a fost cândva eu însumi, din momentul creării sale, Ray 2 va avea propriile sale experienţe unice şi realitatea lui va începe să devină din ce în ce mai diferită de a mea. [...]

Acum, haideţi să cercetăm această înşiruire de idei ceva mai în profunzime şi veţi vedea de unde răsare dilema. Dacă mă copiez şi apoi distrug originalul, asta-nseamnă sfârşitul meu, deoarece, aşa cum am concluzionat anterior, copia nu este eu. De vreme ce reproducerea va face o treabă convingătoare când va veni vorba să mă imite, nimeni nu va şti care-i diferenţa, dar, cu toate acestea, acela va reprezenta sfârşitul meu.

Acum gândiţi-vă că-mi înlocuiesc o mică porţiune din creier cu echivalentul său neuromorfic.

În regulă, încă mă aflu aici, printre voi: operaţia a fost încununată de succes (în paranteză fie spus, nanoboţii vor putea să facă asta, în cele din urmă, fără să mai fie nevoie de o operaţie). Cunoaştem deja astfel de oameni, cum ar fi aceia care au implanturi cohleare, implanturi pentru vindecarea bolii Parkinson şi multe altele. Acum înlocuiţi o altă porţiune din creierul meu: în regulă, sunt tot aici... şi din nou... La sfârşitul acestui proces, încă voi mai fi eu însumi. Nu va fi existat niciodată un „Ray cel vechi" şi un „Ray cel nou", voi fi la fel cum fusesem şi înainte. Nimeni nu îmi va duce dorul, nici măcar eu însumi.

Înlocuirea treptată a lui Ray îl are drept rezultat tot pe Ray, prin urmare conştienţa şi identitatea par să fi fost conservate. Şi totuşi, în cazul înlocuirii treptate, nu există, simultan, niciun eu vechi şi eu nou. La capătul procesului, aveţi echivalentul noului eu (adică pe Ray 2) şi niciun eu vechi (Ray 1). Prin urmare, înlocuirea treptată duce, de asemenea, la sfârşitul meu. Am putea atunci să ne întrebăm: în ce punct au devenit trupul şi creierul meu altcineva?

Pe de altă parte, aşa cum am subliniat la începutul acestei probleme, eu am fost, de fapt, înlocuit în mod continuu, acest lucru făcând parte dintr-un proces biologic normal. (Şi, apropo, acel proces nu e nici pe departe treptat, ci mai degrabă rapid.) Aşa cum am concluzionat, tot ceea ce dăinuie din mine e modelul meu temporal şi spaţial al materiei şi energiei. Dar experimentul mental de mai sus demonstrează că înlocuirea treptată duce la sfârşitul meu chiar dacă modelul este conservat. Deci asta înseamnă că eu sunt în mod constant înlocuit de altcineva care doar pare să semene mult cu eul meu cel de acum câteva momente?

Aşadar, încă o dată, se vădeşte că, de fapt, „cine sunt eu?" este întrebarea ontologică supremă şi adesea ne referim la ea ca la însăşi problema conştienţei. Am definit în mod conştient (fac deliberat acest joc de cuvinte) problema cu totul la persoana întâi deoarece aceasta este însăşi natura sa. [...]

Atunci când oamenii vorbesc despre conştienţă, ei adesea alunecă în prezentarea unor argumente legate de corelaţiile neurologice şi comportamentale ale conştienţei (spre exemplu, dacă o entitate poate sau nu să mediteze la sine însăşi). Dar acestea sunt chestiuni legate de persoana a treia (obiective) şi nu reprezintă ceea ce David Chalmers numeşte „întrebarea dură" a conştienţei: cum poate materia (creierul) conduce la ceva atât de imaterial în aparenţă precum conştienţa?[12]

Întrebarea dacă o entitate este sau nu conştientă este evidentă doar pentru entitatea însăşi. Diferenţa dintre corelaţiile neurologice ale conştienţei (cum ar fi comportamentul inteligent) şi realitatea ontologică a conştienţei este însăşi diferenţa dintre realitatea obiectivă şi cea

subiectivă. De aceea nu putem propune un detector de conştienţă obiectiv fără să încorporăm în el diverse ipoteze filozofice.

Eu, unul, cred că noi, oamenii, vom ajunge să acceptăm că entităţile non-biologice sunt conştiente, deoarece, în cele din urmă, ele vor manifesta toate semnele subtile pe care le posedă în prezent oamenii şi pe care noi le asociem cu experienţele emoţionale şi cu alte experienţe subiective. Cu toate acestea, deşi vom fi capabili să cercetăm semnele subtile, nu vom avea acces direct la conştienţa pe care ele o vor presupune.

Recunosc că mulţi dintre voi îmi păreţi conştienţi, dar n-ar trebui să mă grăbesc prea tare pentru a accepta această impresie. Poate că trăiesc, de fapt, într-o simulare, iar voi faceţi cu toţii parte din ea.

Sau poate că singurele care există nu sunt decât amintirile mele despre voi şi aceste experienţe concrete nu au avut niciodată loc.

Sau poate că abia acum resimt senzaţia de rememorare a unor amintiri imaginare, dar nici experienţa, nici amintirile nu există cu adevărat. Ei bine, înţelegeţi care e problema.

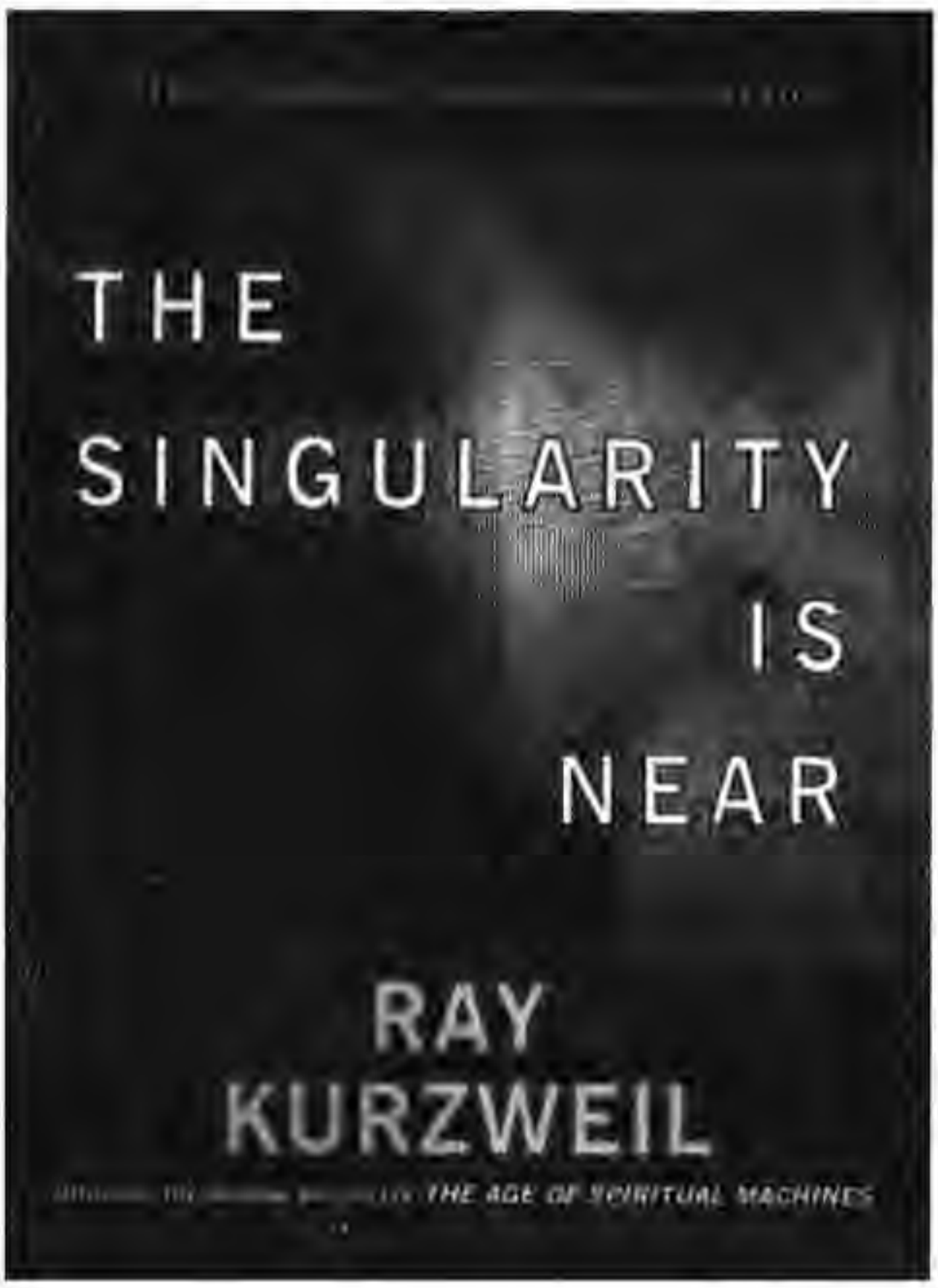

În ciuda tuturor acestor dileme, filozofia mea personală rămâne întemeiată pe sistemul de modele – adică mă consider a fi, în principal, un model care dăinuie în timp. Sunt un model care evoluează şi pot influenţa cursul evoluţiei modelului meu. Cunoaşterea e tot un model, diferit de simpla informaţie, iar pierderea cunoaşterii e o pierdere profundă. Prin urmare, pierderea unei persoane e pierderea supremă. [...]

„Modernitatea consideră că omenirea s-a ridicat din ceea ce îi era inferior — viaţa începe cu mâzga şi se sfârşeşte cu inteligenţa —, pe câtă vreme culturile tradiţionale o consideră pogorâtă de la superiorii săi. Aşa cum exprima antropologul Marshall Sahlins această chestiune: «Noi suntem singurii oameni care presupun că ne-am ridicat din maimuţe. Toţi ceilalţi iau de bună că ei descind din zei».”

HUSTON SMITH[13]

„Unii filozofi afirmă că filozofia e ceea ce-i faci unei probleme până când devine suficient de clară pentru a o rezolva prin intermediul ştiinţei. Alţii afirmă că, dacă o problemă filozofică sucombă metodelor empirice, asta demonstrează că nu era cu adevărat filozofică de la bun început.”

JERRY A. FODOR[14]

Singularitatea denumeşte un eveniment care va avea loc în lumea materială, următorul pas inevitabil din procesul evoluţionist care a început cu evoluţia biologică şi s-a extins prin intermediul evoluţiei tehnologice dirijate de oameni. Totuşi, tocmai în lumea materiei şi a energiei întâlnim transcendenţa, o semnificaţie principală a ceea ce oamenii definesc drept spiritualitate. Să analizăm, aşadar, care este natura spiritualităţii în lumea fizică.

De unde să încep, oare? Ce-ar fi să pornim de la apă? E suficient de simplă, dar gândiţi-vă numai la modurile diverse şi atât de frumoase în care se manifestă: modelele ce se preschimbă fără încetare în timp ce se revarsă peste pietrele dintr-un pârâu, apoi se aruncă haotic într-o cascadă (toate acestea vizibile, în paranteză fie spus, de la fereastra biroului meu); modelele ondulate ale norilor de pe cer; felul în care e aşezată zăpada pe un munte; designul satisfăcător în sine al unui singur fulg de nea. Sau gândiţi-vă la descrierea pe care Einstein o făcea încurcatei

ordini şi dezordini dintr-un pahar cu apă (cu alte cuvinte, teoria sa despre mişcarea browniană).

Sau, în altă parte, a lumii biologice, gândiţi-vă la dansul complicat al spiralelor de ADN în timpul mitozei, al diviziunii celulare. Ce ziceţi atunci de farmecul unui copac ce se încovoaie în bătaia vântului, în timp ce frunzele i se zbat într-un dans complicat? Dar de fremătătoarea lume pe care o zărim la microscop? Există transcendenţă pretutindeni.

Aici se cuvine să facem un comentariu despre însuşi cuvântul „transcendenţă". „A transcende" înseamnă „a trece dincolo", dar asta nu trebuie să ne silească să adoptăm o perspectiva dualistă bogat ornamentată care consideră nivelurile transcendente ale realităţii (cum ar fi nivelul spiritual) ca nefiind din această lume. Noi putem „trece dincolo" de puterile „obişnuite" ale lumii materiale cu ajutorul puterii modelelor. Deşi am fost numit materialist, eu, unul, mă consider a fi „modelist", de vreme ce cred că, graţie puterilor emergente ale modelului, noi putem transcende. De vreme ce materia din care suntem alcătuiţi se transformă repede, puterea transcendentă a modelelor noastre este cea care dăinuie.

Puterea modelelor de a persista trece dincolo de sistemele în mod explicit autoreplicante, cum ar fi organismele şi tehnologia de autoreplicare. Puterea şi persistenţa modelelor sunt cele care susţin viaţa şi inteligenţa. Modelul este cu mult mai important decât lucrurile materiale care îl alcătuiesc.

Tuşele aleatorii de pe o pânză rămân doar simplă vopsea. Dar atunci când sunt aranjate în modul potrivit, ele transcend substanţa materială şi devin artă. Notele muzicale aleatorii nu sunt decât nişte biete sunete. Înşiruiţi-le însă într-un mod „inspirat" şi vom avea muzică. O grămadă de piese componente nu-i decât un inventar. Ordonaţi-le într-o manieră inovatoare, adăugaţi, poate, şi un software (un alt model), şi avem „magia" (transcendenţa) tehnologiei.

Deşi unii consideră tot ceea ce se referă la „spiritual" ca fiind adevăratul înţeles al transcendenţei, aceasta se referă la toate nivelurile realităţii: la creaţiile lumii naturale, inclusiv la noi înşine, precum şi la

propriile noastre creaţii, fie ele sub formă de artă, cultură, tehnologie, fie sub formă de manifestări spirituale şi emoţionale. Evoluţia are legătură cu modelele şi, în mod specific, chiar profunzimea şi ordinea modelelor sunt cele care sporesc într-un proces evoluţionist. Ca o desăvârşire a evoluţiei ce va avea loc în mijlocul nostru, Singularitatea va aprofunda toate aceste manifestări ale transcendenţei.

O altă conotaţie a cuvântului „spiritual" este aceea de ceva „care conţine spirit", ceea ce vrea să spună „ceva care este conştient". Conştienţa – sediul „a tot ceea ce-i personal cuiva" – este considerată drept ceea ce-i real în multe tradiţii religioase şi filozofice. Ontologia budistă obişnuită consideră experienţa subiectivă – conştientă – drept suprema realitate, mai degrabă decât fenomenele fizice sau obiective care sunt considerate *mâyâ* („iluzie").

Argumentele pe care le aduc în această carte cu privire la conştienţă au scopul de a ilustra această natură paradoxală şi enervantă (şi, prin urmare, profundă) a conştienţei: cum o mulţime de ipoteze (carevasăzică, dacă o copie a fişierului minţii mele împărtăşeşte sau nu conştienţa mea) conduc, în ultimă instanţă, la o viziune contrară şi viceversa.

Noi presupunem că oamenii sunt conştienţi, cel puţin atunci când ei par să fie astfel. La celălalt capăt al spectrului, presupunem că maşinăriile simple nu sunt conştiente. În sens cosmologic, universul contemporan se comportă mai mult ca o maşinărie simplă decât ca o fiinţă conştientă. Dar [...] materia şi energia din vecinătatea noastră vor fi impregnate cu inteligenţă, cunoştinţe, creativitate, frumuseţe şi inteligenţă emoţională (de exemplu, cu capacitatea de a iubi) a civilizaţiei noastre om-maşinărie. Civilizaţia noastră se va extinde atunci în afară, transformând toată materia şi energia tâmpe pe care le vom întâlni în materie şi energie în mod sublim inteligente – transcendente. Aşadar, într-un anumit sens, putem spune că Singularitatea va impregna, în cele din urmă, universul cu spirit.

Evoluţia înaintează spre mai multă complexitate, mai multă eleganţă, mai multă cunoaştere, mai multă inteligenţă, mai multă frumuseţe, mai multă creativitate şi niveluri mai ridicate de calităţi subtile precum iubirea.

În fiecare tradiție monoteistă Dumnezeu e descris în același chip, ca sumă a tuturor acestor calități, numai că fără nicio limitare: cunoaștere infinită, inteligență infinită, frumusețe infinită, creativitate infinită, dragoste infinită și așa mai departe. Desigur, nici măcar creșterea accelerată a evoluției nu va atinge vreodată un nivel infinit, dar, cum explodează exponențial, cu siguranță că se mișcă rapid în această direcție. Așadar, evoluția se mișcă inexorabil spre această concepție a lui Dumnezeu, deși nu va atinge niciodată cu adevărat acest ideal. Prin urmare, putem considera eliberarea gândirii noastre de asprele limitări ale formei sale biologice a fi în mod esențial o întreprindere spirituală.

Traducere de ALINA SÂRBU

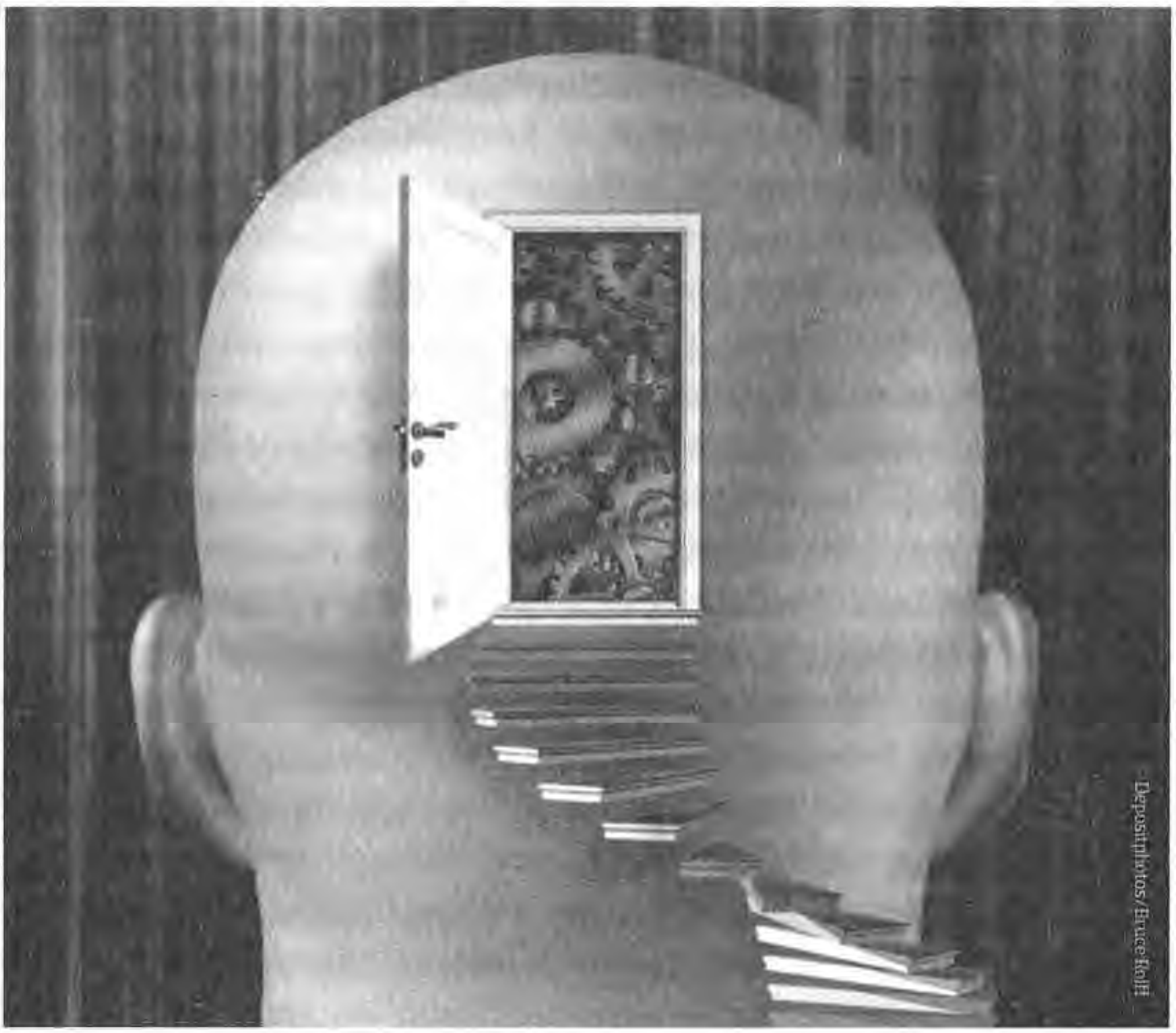

- Depositphotos/Bruce Rolff

Note:

1. În Jay W. Richards et al., *Are We Spiritual Machines? Ray Kurzweil vs the Critics of Strong A.I.*, Discovery Institute, Seattle, 2002, Introducere.
2. Ray Kurzweil şi Terry Grossman, M.D., *Fantastic Voyage: Live Long Enough to Live Forever*, Rodale Books, New York, 2004.
3. *Ibid.*
4. *Ibid.*
5. Max More and Ray Kurzweil, „Max More and Ray Kurzweil on the Singularity", 26 februarie 2002.
6. *Ibid.*
7. *Ibid.*
8. Arthur Miller, *After the Fall*, Viking, New York, 1964.
9. Dintr-o lucrare citită în faţa Societăţii Filozofice Oxford în 1959 şi publicate apoi ca articol cu titlul „Minds, Machines and Gödel" („Minţi, Maşini şi Gödel") în *Philosophy* nr. 36/1961, pp. 112–127. Eseul a fost retipărit apoi pentru prima oară de Kenneth Sayre şi Frederick Crosson, editori, *The Modeling of Mind*, University of Notre Dame Press, Notre Dame, 1963, pp. 255–271.
10. În teoria difuzării inovaţiilor, rata de adoptare reprezintă viteza cu care membrii unui sistem social adoptă o invenţie (n. tr.).
11. „How Do You Persist When Your Molecules Don't?" („Cum dăinui când moleculele tale nu reuşesc să dăinuie?"), *Science and Consciousness Review* 1.1/ iunie 2004.
12. David J. Chalmers, „Facing Up to the Problem of Consciousness" („Confruntare cu problema conştienţei"), *Journal of Consciousness Studies* 2.3/1995, pp. 200–219.
13. Huston Smith, *The Sacred Unconscious*, casetă video, The Wisdom Foundation, 2001, disponibilă spre cumpărare pe site-ul www.fonsvitae.com/sacredhuston.
14. Jerry A. Fodor, *RePresentations: Philosophical Essays on the Foundations of Cognitive Science*, Mass.: MIT Press, Cambridge, 1981.

Cronicile oamenilor iridium

Dănuț Ungureanu

Dănuț Ungureanu (n. 1958) este scriitor și jurnalist. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România și primul președinte al Societății Române de Science Fiction și Fantasy.

Scrierile sale abordează o paletă largă de genuri, de la populara literatură science-fiction până la publicistică. Portofoliul său mai cuprinde scenarii de televiziune și radio, precum și texte dramaturgice.

În genul science-fiction a semnat volumele de povestiri *Marilyn Monroe pe o curbă închisă* (Ed. Adevărul) și *Basme geostaționare* (Ed. Bastion), precum și romanul *Așteptând în Ghermana* (Ed. Nemira). A publicat de asemenea câteva zeci de povestiri SF în antologii, reviste, fanzine și almanahuri.

1. Deci habar n-am care-i treaba cu amintirea cețoasă despre ce numeau „trecut" (și nici nu-mi pasă), da' îmi pare c-au scos-o excelent la capăt cu viitorul. Vechii își umflaseră capetele cu neliniști: „încălzirea", „extincția", „secătuirea", „singularitatea", „durabila". Păi mai durabilă ca lumea noastră nu-mi închipui alta, vreodată.

De dimineață mă trezesc într-un fagure de-al Fabricii Zonale de Cuicușuri. Mă spăl cu jumate din rația de apă. Cealaltă jumate o torn în bidonul de sub rezervor. Bidonul ăsta și obiceiul de a-l folosi mi-au atras

de multă vreme simpatia oamenilor iridium din adânc și-a sufletelor. Ei încurajează obiceiurile, fiecăruia câte unul, ori mai multe.

Trec în cabina de-alături să-mi fac datoria față de fermele de nutrienți. Uree, minerale... Apoi trag pe mine cămușa croită de FZ Cămuși și înfulec de-a-n picioarelea porția delicioasă trimisă azi prin FZ Porții.

E momentul acela al zorilor în care mă apropii de hublou. Încă nu s-a luminat afară și întunericul face sticla să-mi reflecte chipul. Un cenușiu de 16 ani, la jumatea vieții deci, bine făcut (un metru cinzeșcinci, patruj' de kile), chipeș – fără fir de păr. Binecuvântată fie Marea Epilare din '33, când ploile acide ale mâniei lui Krakatau i-au făcut egali pe toți vechii noștri, bărbați, femei, adulți și copii.

Când îmi trec cu drag palma peste țeasta lucioasă și codul de bare, îi plâng pe primitivii de care vechea mea a apucat să-mi povestească înainte de-a fi curățată. Robi ai filamentelor crescute din pielea proprie, victime. Energia dispărea în rahaturi numite șampoane, piepteni, mărgele, pomezi... Devorată de saloanele pentru păr și-așa mai departe.

Desen: Marcian Mateiaș

Cică pe-atunci compatibila te curăța în somn dacă-ți găsea pe haine unul din firele scârboase, care nu-i aparținea... Băi, ești nebun?

Compatibila... Mă reped spre oblonul căii de oglinzi, nu înainte de a-mi presa fruntea în matriță, pentru codul de bare. De la o vreme se șterge cam repede și n-am niciun chef să mă salte vreo echipă de curățenie fiindcă nu-mi poate citi datele. O să cer sufletului veghetor un cartuș nou de matriță.

Deschid obloțul care dă spre culcușul Ei. Culcușurile noastre sunt pe fața vestică a coloniei, a rezervației. Stăm perete-n perete și imaginea compatibilei mele ajunge la mine prea puțin deformată. E drept că, datorită compatiei pe care ne-o arată oamenii, noi doi avem bafta de-a ne vedea și de-aproape, la sala de joc, în fiecare seară. Dar n-aș rezista peste zi fără să-i privesc chipul prin calea de oglinzi.

Trebuia să se trezească de-acum cinci minute. După șase suntem programați la Casa Compatiei. Și, mulțumescu-ți, Mamă Lună, Ea îmi răsare înaintea ochilor, proaspătă ca o rază de soare, în cămușa la fel cu a mea, și codul de bare mai strălucitor ca oricând. Ne privim secunde lungi, surâzători și compatibili. Parcă ne-am vedea fiecare pe sine, căci nu ne deosebim prin nimic. Aceeași înălțime, aceleași trăsături, aceleași nuanțe. FZ Griuri face minuni.

Suntem una și aceeași ființă și dacă asta nu e compatie totală, deplină, plenară, ziceți-i cum vreți, să-mi spună cineva ce altceva este. Mă scufund în abisul ochilor abia deschiși în dimineața asta de compatibila. Compatibila mea...

„Leneșule, susură preacompatibila, n-am închis un ochi toată noaptea, ca să mă pregătesc pentru sesiune..."

Firește, niciun sunet nu răzbate până la mine, însă după atâtea întâlniri pe calea oglinzilor, ne citim pe buze orice cuvânt, fără greșeală.

2. Ieșim în fața fagurilor de culcușuri. Compatibila și cu mine ne găsim imediat. „'Neața, Olga...", îi șoptesc. „'Neața, Berlin...", îmi șoptește. Ne sorbim din priviri. Alte cupluri își șoptesc și ele salutul. Unele suflete veghetoare nu suportă strigăte și mișcări bruște. Șoaptele se-adună ca

picături în pârâiaşe, apoi cresc nestăpânite, sugerând foşnetului uriaş al cascadei de apă otrăvită - cel mai frumos loc pe care l-am zărit în viaţa mea, dincolo de marginea rezervaţiei.

Ne-alăturăm coloanei. Suntem mulţi, cinci-şase sute, în cămuşi cu cele mai splendide griuri, un spectacol care-ţi face inima să bubuie în piept. Aproape toţi vom atinge capătul drumului, iar câţiva vor fi culeşi din mers de echipele de curăţenie. Pe margine, sufletele înlesnesc alcătuirea coloanei, planând de-a lungul aleii ce continuă până hăt departe cu Bulevardul Unirii.

Avem voie să ne ţinem de mână, până la Casa Compatiei, dar numai după ce se dă pornirea. Cu toate astea, sufletele închid ochii la aceste mici gesturi în avans. „Închid ochii" nu-i doar aşa, o vorbă. Sunt nori multicolori de particule şi energie executivă, emişi de trupurile iridium ale oamenilor din adânc, sub scoarţa tot mai curată a planetei, să le facă treaba de la suprafaţă, eficient şi rapid. Dar le-au adăugat feţe simpatice, cu ochi bulbucaţi şi buzele ţuguiate de parcă tocmai ar şuşoti ceva. Acum, când lumea s-a împăcat, o apropiere prietenoasă înseamnă şi rezultate mai bune. Aşa ne-arată oamenii din adânc compatia lor.

O astfel de faţă pluteşte de-a lungul coloanei şi se opreşte în dreptul nostru. „Gertz-Elen-Ula-Prop-Olga-Berlin", şoptesc buzele ca un singur cuvânt, fără să se mişte. Totul în regulă?"

„În regulă, suflete", îi răspunde Proposov, iar noi, ceilalţi, încuviinţăm.

Între noi şase, îl numim pe scurt Mutră.

„Bine, spune Mutră. Pornim."

Coloana minunatelor cămuşi gri se pune în mişcare pe Bulevardul Unirii, târşâind sute de papuci. Sufletul nostru veghetor, un nor de energie albastră, ţine aproape. E şi asistent de la sala de joc. Că veni vorba, azi o să fie de pomină, o sesiune de sezon la CC şi cea zilnică de la sală. Pentru noi, trei cenuşli şi compatibilele noastre, e sărbătoare. Mulţumim oamenilor din adânc şi sufletelor trimise să ne ocrotească.

Până la Casă nu-i mult de mers, doar o oră, o oră şi ceva. Ziua e minunată. Când soarele îşi porneşte arcul peste rezervaţie, cerul

schimbă cenuştul prieten cu un verde adânc, aproape ca ochii compatibilei mele Olga.

Înaintăm cu inimile uşoare prin jgheabul lat al Bulevardului Unirii, păziţi de taluzurile înalte, alunecoase, întrerupte doar de ieşirile laterale ce duc spre munci şi alte rezervaţii.

„Ce zi minunată", gângureşte Olga, făcându-mă încă o dată fericit, căci a intrat în gândurile mele şi-a ieşit de-acolo cu o bucăţică din ce simţeam eu însumi. Iar asta o face şi mai dorită. Drept răspuns, o strâng tare de mână. În faţa noastră şuşotesc veseli de-ale lor Prop, Ula,Gertz şi Elen, cu care împărţim culcuşurile şi sala de joc.

Deja întrezăresc porţile Casei. Deodată izbucneşte un zumzet penetrant, colosal. Parcă vine de peste tot. E semnalul de alarmă. Coloana se poticneşte, ca şi cum ar avea de urcat o înălţime, încetineşte, se amestecă. Apoi se opreşte cu totul.

„Ce-i? Ce-i? Ce-i?" zboară şoaptele nedumerite, pe deasupra capetelor, ciocnindu-se, despărţindu-se iar. De-atâta adiere parcă şi sufletelor le e greu să rămână întregi, să nu se zdrenţuiască.

„B-băi, cre' că iar au g-găsit o famelie şi-o să ne amâne sss-sesiunea, ba şi mai rău", bâlbâie Proposov cam cătrănit.

Ce-i drept, pân-acum n-am prins niciodată aşa ghinion, să rămân fără sesiune într-un sezon, dar de câte ori n-a avut Prop bâlbâiala aurită?

„Mutră, îi spun sufletului nostru când fuge spre capătul coloanei, de ce-am oprit?" Însă el se duce fără să mă bage-n seamă, ceea ce, ştiind că-i plac aptitudinile mele, e cam naşpa.

Ne-aşezăm, grupuri-grupuri, şopocăind, dându-ne cu presupusul. Coloana cenuşie se vălureşte ca sub bătaia vântului.

„Băi, chiar nu pricep, zice Ula, nu i-au dibuit pe toţi, la ultimele curăţenii? Credeam că s-a terminat cu mizeriile..."

Gertz plescăie. „Acu' o sută de sezoane, «mizeriile» astea erau tare populare..."

„Mă laşi? îl repede Olga, dându-mi drumul. Îi înţeleg pe vechii care se-ascund prin canal, când vine curăţenia, deşi e degeaba şi nerod.

Înțeleg și furtul de porții ori apă. Chiar când un cenușiu curăță alt cenușiu, fără permis. Dar să facI O FAMELIE? Pfui, mi-e scârbă rău..."

Sufletul nostru veghetor revine în trombă. Fețișoara centrată pe norișorul albastru ne ordonă să ne ridicăm și să ne pregătim de întoarcere. Într-o clipă, întreaga coloană se mișcă. Nu mai e veselia din zori. Sufletele se-agită pe margini.

– Azi nu mai ajungem la CC, Mutră? îndrăznesc, iar el parcă-mi răspunde din mers. „Mâine."

Dar nu-s sigur c-a spus ceva. Iau în schimb un „șurub" în coaste, de la compatibila mea Olga. Câteodată cam întind coarda.

3. Mi s-a-ntâmplat acum două sezoane, când Mutră ne scotea pe fiecare, în turul de inițiere prin rezervație, dincolo de hotarul coloniei. Cum mi-a spus chiar din prima zi, ca să dibulască rămășițele de aptitudini ce mai rămăseseră în noi după liniștirile vechilor. Sufletul veghetor își plimbă cenușiii de-a lungul rezervației, observându-i atent când ajung în preajma unor munci omenești: construcții, ferme de porții, epurarea apei ori reciclarea resturilor pe care vântul câmpei fără margini le rostogolește zi și noapte către rezervație și dincoace de zidurile coloniei. Puțini au fost ispitiți de una ori alta dintre munci și-au fost grupați pentru cercetări. Din colonia noastră – eu, ceilalți doi de-ai mei și compatibilele. Firește însă că nu ne dau nimic de făcut.

Dar de văzut am văzut tot, la grupul doi cercetare, unde sufletele forfoteau, făcându-și treaba cu precizie. Mutră m-a lăsat să casc gura o vreme. Poate era și el curios.

Îi prinseseră cu o zi înainte, într-un culcuș pustiu de la periferia rezervației. Doi cenușii adulți, de vreo 14 ani, un vechi și doi copii. De unde făcuseră rost de copii nimeni n-ar putea spune, fiindcă ei sunt duși mereu într-o rezervație mai bună.

Se pitiseră acolo, cine știe de când, și puseseră de-o famelie. Asta-i abaterea cea mai grea în rezervație, urmată de furt și curățenie fără permis. Sufletele i-au alinIat la margine, unde peretele se dărâmase și

într-o clipă au inundat culcușul până-n tavan cu sakaz, care s-a întărit pe loc. Apoi a-nceput cercetarea.

Am privit fascinat, minute-n șir, raza mai subțire ca ultima liniuță din codul meu de bare, decupând felie cu felie din cubul transparent, abia zvântat, felii nu mai groase decât degetul mic. Urma să le studieze micron cu micron, în laboratoare, oamenii din adânc, pe fiecare în parte, apoi să recompună întregul în muzeul speciei noastre cenușii. Au luat o pauză și-am admirat în voie tăietura la care se oprise raza. Era acolo o famelie întreagă, în picioare, secționată pe lung, ca un desen. Fețele celor cinci cenușii se duseseră deja cu alte felii, însă imaginea familiei privită dinăuntrul ei m-a fermecat.

Deodată, un suflet s-a apropiat de veghetorul meu, iar Mutră m-a dus aproape pe sus înapoi, la culcuș. Când se-ntâmplă câte-o belea de-astea, e clar că nu mai e prea mult loc de pretenie.

4. Jocului îi zice „Fleoșc". Mi-au rămas în minte numele și niște reguli, între alte resturi, amintiri din amintirile vechei mele, care le-avea de la vechiul ei. Resturi pe care nicio liniștire prin care-am trecut nu le-a șters. Pentru vechea mea a fost de-ajuns una singură. Nu știm cum, eu am rămas cu firimituri din ce-au pierdut ei și-asta mă face ciudat pentru oamenii din adânc și suflete. Fiindcă mi-amintesc, îmi dau cu presupusul și mint, li se pare c-ar fi ceva de capul meu...

„Fleoșc", în șase, la o masă, cu bucăți de hârtie. Vântul câmpei aduce pungi și cutii de pretutindeni, unele cu imagini. La reciclare, ar fi fost ca și cum aș fi vizitat rezervațiile din toată lumea. Hârtiile pe care le mânuim noi sunt mâzgălite cu semne și figuri. Cărți. E un joc de cărți.

Prop: „Ce-ce f-faci, băi Be-berline, nu dai c-carte? Do-dormi?"

Eu: „Nu dorm. Doar mă gândeam ce să pun."

Sala vuiește de veselie, horcăielile lui Gertz, miorlăielile Ulei și ciripitul compatibilei mele Olga. Într-un colț, norișorul Mutră schimbă frenetic nuanțele de albastru, notând conștiincios toate observațiile jocului de azi.

© Depositphotos / Yuri Arcurs

Deci jucăm „Fleoșc" și ne prăpădim de râs. „Ce se întâmplă, Berlin? m-a-ntrebat sufletul nostru când a vegheat prima partidă și ne-a văzut scuturându-ne, cu ochii înlăcrimați. Este o problemă organică?" Treptat s-a lămurit. Iar lacrimi mai văzuse destule, la vechi, cei procesați în curățenii.

Când unul din noi pune o carte, facem toți un gest legat de figura ei. Ne tragem pumni în bărbie, ne frecăm pe creștet, rostim vorba „fleoșc" ori altele. Și sigur, dacă jocul o ia razna, o mai zbârcim. De-aia ne rupem de râs.

„Totuși, o greșeală, chiar fără consecințe, e ceva serios, s-a arătat nedumerit Mutră. Cum poate fi un motiv de veselie?"

Sunt de acord că oamenii din adânc, iridium perfecți din care emană sufletele, n-au egal. Și sunt mândru că mă bagă-n seamă. În locul lor, făceam o singură curățenie generală, nu numai pentru vechi, și cu asta basta. Dar câteodată mă minunează întrebările sufletului. Nu-s mai grozave decât alea pe care le puneam vechei mele, înainte de-a fi trimiși amândoi la liniștire.

„Joacă, joacă, mă-ndemnă blând sufletul. E interesant pentru noi. Și dacă e interesant pentru noi, e bine pentru tine, Berlin. Pentru voi."

Mie-mi spui? Păi, să jucăm.

Eu: „Șapte. Fleoșc! Deci până la urmă o fi fost o famelie? De ce ne-or fi întors?"

Gertz: „Zece." *(se freacă pe creștet și noi iute ca el)* „Habar n-am. Nimeni nu știe. Da' aflu eu cumva..."

Elen: „Patru. De ce să afli? De-asta nu poți dormi? Poate te saltă vreo echipă."

Prop: „D-doi. Băi Ge-gertz, te po-pomenești că vrei sssă ieși..." *(Ula îi pune mâna pe gură, oprindu-l; noi o imităm, ca și cum ar face parte din joc)*

Ula: „Treișpe. Bonjur madam! Cuiva i s-a făcut de curățenie, ă? Gertz?

Olga: „Așa-i. Pentru mâncărimile tale o să ne..."

Eu: „Unșpe!" *(Plesnim palmele pe masă, da' nu mai știu ce trebuie după asta.)* „Băi, ori jucăm, ori vorbim."

5. O dată la cinșpe minute, cortinele luminoase ale compatisoarelor se ridică, lăsând să intre perechile, în vreme ce altele sunt evacuate prin partea opusă și pornesc spre culcușurile lor. Pare o zi ca oricare alta. Dar firește că nu e.

„Tot n-a apărut?" o-ntreb pe Elen, iar ea-mi face semn că nu. E înfricoșată și noi la fel, fiindcă știm ce urmează dacă javra de Gertz nu se-arată în următoarele minute. Perechea dinainte mai are un pic.

Ne uităm neputincioși în jur. Pe margini, departe, agățați de vițele ghimpoase ce împrejmuiesc Casa Compatiei, vreo duzină de vechi, culeși pe drumul până alci, privesc lacomi ceremonia. În urma noastră, dincolo de porți, Bulevardul Unirii e pustiu. Nici urmă de Gertz.

„Ce facem?" scâncește Ula. „Ce-ce f... facem?" se bâlbâie Proposov.

Mai puțin de-un minut și cortina de lumină se va ridica la intrarea în compatisor.

Iar ăla nu e nicăieri. Poate n-a rezistat ispitei de-a ieși azi-noapte din culcuș, să afle ceva despre familia aia. Dintotdeauna a fost bolnav de curios, mai curios ca noi toți la un loc. Poate l-a săltat o echipă, sau s-a rătăcit dincolo de hotarul coloniei, unde rezervația, sau și mai rău, câmpa, îl poate curăța în zeci de feluri. Curățenie naturală.

În câteva secunde, sufletele vor da peste o abatere gravă. O să pierdem toate foloasele, Mamă Lună, o să fim la fel cu ceilalți cenușii. O să ne holbăm până noaptea la pachetele de imagini și vederi pe ziduri. O să fim la fel de blegi, dar nu știu cum vor fi ei. Dacă până azi nu ne-au făcut niciun rău, ce va fi de-acum încolo?

Mă uit în jur hăituit și nu pot lega un plan.

...Pe urmă vom avea o ședință de liniștire cum n-am mai avut. Și dacă Gertz a făcut ceva și mai rău înainte de-a fi curățat, o să-l urmăm în doar câteva ore...

Ceilalți privesc în pământ, tremurând.

Atunci răsună muzica fermecată, iar cortina începe să urce, deschizând lumea minunată a compatisorului.

Elen geme. Olga îmi strânge dureros degetele și-și apropie chipul de-al meu, privindu-mă țintă. Zeci de cuvinte nerostite se revarsă din ochii ei într-ai mei. Și le-nțeleg pe toate. Înțeleg tot.

„Prop, scuip vorbele, eu intru acum cu Elen, în locul lui Gertz. Tu vii după aia, cu Olga, în locul meu. Câștigăm cinșpe minute, Prop, cinșpe minute în care eu îl conving pe Mutră să ne-ajute cumva."

Proposov și Ula dau din cap înfricoșați.

„Da' de ce să rămân eu?" plânge Ula. „Dacă-s fără pereche mă curăță pe mine! Să rămână Elen!"

„Faceți cum zic, le suflu. Altfel ne curăță pe toți. Dacă avem cinșpe minute, Mutră ne-ajută. Sau poate apare Getz... Faceți cum zic!"

Compatibila mea mă împinge din spate. O iau de mână pe Elen și pășim înăuntru. În urma noastră, cortina coboară pe acordurile vrăjite.

...Pereții au țesătura moale și parfumată, colorată în cel mai frumos gri pe care l-am văzut în viața mea. Lumina difuză cerne din tavan și se prelinge pe stâlpii împodobiți ai patului. O, patul ăsta, Mamă Lună... Moale și îmbietor și-atât de larg că pare el singur o-ntreagă lume...

Și e toată doar a noastră.

Întâi ne scoatem papucii, să simțim cu tălpile goale covorul gros pe care călcăm. Aerul e plin de sunete picurate dintr-o licoare dulce, amețitoare, dar cumva mai proaspăt decât pe Bulevardul Unirii, fără să fie răcoros.

O dezbrac încet pe Elen, lăsând să alunece cămușa ei peste a mea. Tremură. Brațe de iridiu lungi, mlădioase, șerpuiesc din tavan. Simt în umăr o înțepătură ușoară și-atât. Am primit zeama care ne ferește de boli încă un sezon și pe aia care ne trebuie amândurora, pentru aceste clipe.

Ne scufundăm goi în patul incredibil de moale, care ne-mbrățișează blând, ne-ngroapă și ne-mpinge unul către celălalt. Când trupurile noastre se-ating și se unesc, două jumătăți, alcătuim împreună sâmburele viu al unui fruct. Respirația ei se liniștește, sărut cu sărut, în vreme ce a mea se iuțește de la o clipă la alta. Îi simt fiecare mușchi sub pielea alunecoasă de transpirație. O dezmierd... Îmi răspunde...

Dar toate astea sunt pentru sufletele care ne veghează prin ochii și urechile pereților. O iau pe Elen în brațe, mimând compatizarea. Mă ajută, însă deodată simt că nu e-n regulă cu ea. Se preface prea bine. Încerc să mă-ndepărtez, rămânând totuși cât de aproape se poate. Complet aiurea...

Credeam că nu se mai termină chinul, când brusc acordurile muzicale se schimbă. Acum sunt triumfale, semn că sfertul de ceas s-a dus. Deodată minunatul pat își pierde blândețea, bombându-se dur, împrâncindu-ne peste margini, pe covor. Ne îmbrăcăm iute, fără să ne privim.

Afară!

„Mutră, șoptesc cât pot de tare, suflete!"

Dar el nu-i acolo, cum ar trebui, să ne ducă înapoi, la culcușuri, după ce vom fi terminat sesiunea de compatizare. Mă ult peste tot, mă ult de-a lungul nesfârșitului drum, să-i văd ceața albastră. „Suflete, unde

eşti?" îndrăznesc să ridic glasul, riscând să atrag o echipă. Nimic. Nu e nimeni aici care să ne-ajute...

Oare Proposov a-ndrăznit să intre cu Olga în compatisor? Suntem pierduţi acum, pe loc, sau ni se mai dă un răgaz de agonie?

Trece un minut fără să se-ntâmple nimic. Apoi încă unul. Deci Prop a intrat... Simt un gol în stomac. Elen începe să bâzâie. Ne prăbuşim, cu picioarele moi. Acum nu mai avem ce aştepta, decât fuga celor cinşpe minute şi alarma de abateri grave. După ala...

Şi totuşi privesc în jur, după sufletul care-şi va face apariţia dintr-o clipă-ntr-alta. Dar timpul rămas ca să-i vorbesc, iar el să mai poată face ceva, e tot mai scurt. Iar minutele zboară de parc-ar fi doar secunde.

Apoi, într-adevăr, sună alarma.

6. Suntem în sala de joc, dar nu râde nimeni.

Cărţile sunt împrăştiate pe jos. Figurile fac mici gesturi de neînţeles, în lumina care clipeşte dintr-o lampă. Nu credeam că se poate.

Într-unul din colţurile de sus, sufletul albastru pulsează rar şi nu prea intens. Poate fiindcă legătura cu ai lui e destul de slabă. Dar nu ştiu ce înseamnă asta.

Apoi coboară lângă noi. Mă crispez. Nici ceilalţi nu se simt prea bine. Cumva, faţa din norul de particule nu mai e caraghioasă, ci mai degrabă gravă.

„Elen-Ula-Prop-Olga-Berlin", şoptesc buzele încremenite, ca un singur cuvânt.

„Suflete, putem să..." încep, dar nu continui, căci ochii falşi mi-o interzic. „Am avut noroc cu pana de energie, înainte să vadă că Ula e singură... Deocamdată..."

Olga mi-acoperă palma cu degetele ei mici. „N-am avut noroc, Berlin. Nu înţelegi?"

„El... bolboroseşte Prop, el a... El a de-fectat sssistemul... Tu ai fost, Mu-mutră, aşa-i?"

Lumina lămpii defecte ne mânjește. Cinci fețe schimbătoare în paloarea lor, un cerc de chipuri. Doar codurile de bare din creștet și cămușile cenușii sunt aceleași.

„Voi trebuie să plecați", îmi spune Mutră, cu economie eficientă de vorbe, iar ele mă lovesc în moalele capului.

„Ce Mamă Lună vrei să zici cu asta, să plecăm? Unde?"

„Dincolo de colonie, dincolo de rezervație. Mai departe. Unde nu merg sufletele."

„Dar în câmpă nu e viață", spune Elen.

„Voi o să fiți viața de acolo."

Ne privim fără să înțelegem.

„Dacă rămâneți aici, veți fi curățați la reluarea sesiunii. După reparație. Câteva ore."

„Ce-ce să fffacem noi acolo? izbucnește Proposov. A-acolo este câm-pa. Sssoarele arde. Vân-tul ne cu-curăță."

„Acolo nu sunt suflete și nici oameni în adâncuri, cu trupuri iridium, să ne apere", întărește Ula.

Pare că la asta nu mai are răspuns. Face o pauză lungă.

„Ei nu sunt oameni, spune deodată sufletul veghetor. Voi sunteți oameni."

Nu zicem niciunul nimic.

„Noi? bâiguie Olga. Și-atunci... oamenii din adânc?"

Mutră urcă încet la locul lui din colț. De-acolo, cuvintele plouă peste noi.

„Instrumente. Structuri de calcul. Roboți. Minți sintetice. Voi nu mai știți asta. Noi v-am liniștit. Liniștirile sunt bune pentru voi și pentru noi."

În încăpere sună particule ce alcătuiesc sufletul, ciocnindu-se ușor unele de altele, fărâmițându-se, regăsindu-se.

„As-ta... se bâlbâie iar Prop, as-ta nu e..."

„Suntem diferiți, da, zice iar sufletul. Voi ați dat viață speciei noastre. Noi avem grijă de voi. Viața trebuie ocrotită. Altfel se face liniște de tot."

E trecut mult de miezul nopții. Vrem să vorbim între noi, dar nu-nțelegem ce să spunem mai mult decât știm toți. Și sufletul veghetor nu

ne lasă. El ne împinge pe fiecare în parte și pe toți deodată afară din fagurele nostru, pe căi doar de el știute, de care n-aveam știință. El ne poartă pe drumuri ocolite într-un loc în care ne-așteaptă alte cămuși, mai groase decât frumoasele noastre cenușii, și porții, multe porții. Și aparate de făcut apă. Și lucruri cărora le spune „lame", care or să ne-ajute în câmpă. Câmpa e rea. Va trebui să-nvățăm și noi să fim răi.

Mutră ne duce pe drum, într-o direcție neumblată. La marginea coloniei, unde mai e doar o fâșie îngustă de rezervație până la câmpă.

„De aici mai departe", spune.

„Și tu? îl întreb. Ce-o să fie cu tine, după ce-ai făcut?"

Fața din suflet își schimbă ridurile din nou. E iar hazlie, pretenoasă. Dar nu se oprește aici, ci continuă să se șteargă lent, mâncată de particulele din jur.

„Am prețuit mereu instrumentul tău numit mână, zice fără nicio legătură. Simplu. Eficient. Am să analizez, adaugă. Am să găsesc soluții. Plecați."

Privesc ochii până când ei dispar cu totul. Nu mai e decât un felinar mare, albastru, care ne luminează calea spre câmpă. Dacă-i adevărat că noi i-am născocit pe ei, cu multă vreme în urmă, atunci poate ăsta e ceasul în care unul de-al lor ne dă nouă viață. Și ceasul altei despărțiri...

Îi întoarcem spatele pe rând, prea puțin pregătiți pentru întunericul din fața noastră. Dar soarele va răsări iar, peste câteva ore. Apuc mâna Olgăi. Imediat, simt alte degete în cealaltă palmă. Elen? Vin zile ciudate, însă presimt c-o voi scoate la capăt...

București, martie 2013

PAOLO BACIGALUPI – *FATA MODIFICATĂ*

Despre supraviețuire și înghesuială

Liviu Radu
(Recenzie)

În urmă cu ceva vreme, pe când fandomul nostru discuta de zor despre antologia *Steampunk: a doua revoluție*, adică atunci când încercam cu toții să definim într-un mod corect steampunkul, cartea abia apărută a lui Bacigalupi, *The Windup Girl (Fata modificată*, Editura Nemira, 2013), era considerată (la modul pur teoretic, pentru că nu apucaseră s-o citească prea mulți) drept un exemplu al modului în care evoluase steampunkul. Și, de fapt, de ce am fi crezut că romanul respectiv nu-i un steampunk? Din recenzii și reclame, deduseserăm că existau în el dirijabile, se folosea energia produsă de animale sau de oameni – ba chiar și motorină făcută din cărbuni... Am descoperit însă că în textele de specialitate romanul *Fata modificată* era considerat ca făcând parte din categoria biopunk.

Acum, citind în tihnă un roman foarte premiat şi foarte apreciat, ne dăm seama că povestea lui Paolo Bacigalupi îşi merită pe deplin premiile şi laudele – dar mai realizăm şi că, de fapt, încadrarea sa într-un anumit gen este doar o chestie de clasificare, lipsită de importanţă. Sigur, există elemente steampunk, există elemente biopunk, dar cartea este, în esenţă, o lucrare de anticipaţie clasică, alcătuită conform reţetelor bine cunoscute, prin extrapolarea situaţiei existente, prin exagerarea unor trăsături ale lumii contemporane autorului. Adică este un text-avertisment, care poate fi aşezat alături de cele mai bune texte SF.

Povestea se desfăşoară în Thailanda secolului al XXIII-lea, într-un moment în care civilizaţia mondială, aşa cum o cunoaştem noi, s-a prăbuşit. Resursele de combustibili fosili s-au consumat, încălzirea globală a făcut să crească nivelul mărilor, iar populaţia a ajuns atât de numeroasă, încât hrănirea ei a devenit o problemă gravă (ţinând seama şi de prăbuşirea tehnologică). Dacă ne gândim bine, nimic din cele de mai sus nu reprezintă un pericol despre care să nu se fi discutat – asta nu înseamnă că s-a luat vreo măsură. Însă ceea ce aduce nou Bacigalupi este modul în care îşi imaginează el că vor evolua lucrurile din punct de vedere socio-politic.

Criza alimentară este accentuată de o avalanşă de boli care atacă tot solul de culturi – iar unele dintre ele sunt fatale şi pentru oamenii care consumă plantele bolnave. Autorul nu explică amănunţit ce-i cu molimele respective, dar sugerează, cumva, că bolile respective nu-s naturale, ci au fost produse de firmele transnaţionale, pentru a elimina orice cultură care nu se bazează pe seminţele produse de ele.

Bacigalupi aplică şi în această situaţie principiul extrapolării. Probabil că se ştie că recoltele îmbelşugate din prezent sunt datorate, în mare parte, folosirii seminţelor produse de institute şi firme de specialitate, seminţe hibrid cu productivitate mare, dar aproape sterile. Adică grâul sau porumbul recoltat nu poate fi folosit decât pentru consum, nu şi pentru semănat, pentru că plantele ce vor creşte vor produce o recoltă foarte slabă. Ca urmare, fermierii depind de seminţele produse de firmele specializate, iar fără acestea nu au ce cultiva. Sigur, în acest

moment există o ofertă considerabilă de semințe, de bună calitate și la prețuri rezonabile, dar, așa cum ne arată și Bacigalupi, producătorii pot oricând să preia controlul și să impună condițiile fermierilor.

În același timp, există un interes evident pentru producerea unor semințe și soiuri destinate unor țări în curs de dezvoltare, soiuri rezistente la secetă, la boli... dar care sunt scumpe.

În romanul său, Bacigalupi adaugă celor despre care am amintit – și care sunt bine cunoscute – un element nou: modificarea genetică. Pentru a produce soiurile rezistente la boli, marile firme modifică genetic soiuri existente. Numai că, la un moment dat, nu prea mai există soiuri naturale care să poată fi folosite ca bază de lucru. Și atunci sunt atacate băncile de semințe ale unor națiuni. Cred că puțini știu că – de exemplu – în Peru există acum cea mai mare bancă de date ale cartofului (care conține exemplare din mii de soiuri de cartofi). Adică, ne spune autorul, setea de câștig (unul temporar) duce la distrugerea definitivă a unor resurse care ar putea însemna salvarea omenirii.

Ingineria genetică este folosită nu numai pentru crearea de soiuri noi de plante, ci și de animale. În Thailanda descrisă de Bacigalupi, energia este produsă de megodonți, un soi de elefanți modificați genetic, care învârt roți de moară în fabrici, iar energia mecanică produsă de efortul lor este înmagazinată în arcuri cinetice. Iar modificările genetice nu se opresc aici: au fost creați oameni modificați, cu capacități superioare indivizilor obișnuiți, folosiți în scopuri militare sau ca sclavi pentru plăcerile celor bogați.

Pentru că Bacigalupi ne spune deschis: da, lumea viitorului va fi groaznică, dar asta nu înseamnă că nu vor exista oameni bogați, care se vor bucura din plin de plăcerile pământești.

Și pentru că a încercat să înțeleagă și evoluția socială, autorul ne avertizează asupra pericolului ca unele grupuri etnice sau sociale să fie măcelărite fără milă, ca țapi ispășitori pentru tragedia generală.

Aș mai vrea să atrag atenția asupra unui lucru: Bacigalupi și-a plasat în mod inteligent povestea în Thailanda. Această țară – care seamănă în multe privințe cu alte țări asiatice – are totuși o îndelungată

tradiție a libertății. N-a fost niciodată colonie și s-a străduit să-și gestioneze singură sărăcia. Astfel, povestea imaginată de autor este inserată într-un mediu istorico-social care o face credibilă și inteligibilă.

După cum ați remarcat, m-am mulțumit până acum să vă vorbesc doar despre peisajul în care se desfășoară povestea, despre fundalul ei. M-am ferit să vă destăinuiesc care este acțiunea romanului și să vă arăt ce fac personajele. Vreau doar să vă mărturisesc că Bacigalupi este un scriitor foarte talentat. Povestea sa este captivantă și plină de răsturnări de situații, iar personajele sale sunt extrem de convingătoare în evoluția lor. Nimeni nu-i rău sau bun, pentru că în lumea bizară pe care o descrie Bacigalupi răul și binele sunt judecate conform unor principii morale diferite de ale noastre, iar eroii săi nu-s alcătuiți doar din lumină sau numai din întuneric. Unii dintre ei mi-au devenit simpatici, pe alții i-am urât, dar nici unul nu mi-a rămas indiferent.

Adică avem de-a face cu o poveste inteligentă, scrisă de un autor talentat – și putem descoperi în ea o grămadă de înțelesuri. Într-un cuvânt, o anticipație adevărată, plină de avertismente.

URZEALA TRONURILOR

O ecranizare de succes

Gloria Sauciuc
(Cronică de film)

Cel de-al treilea sezon din Urzeala Tronurilor va fi disponibil pe micile noastre ecrane de la 1 aprilie, pe postul HBO, la o zi distanță de premiera pe micul ecran din Statele Unite (diferența fiind dată de fusul orar), așa că am căutat cât mai multe informații despre această a treia parte a aventurilor ce se întind din sudul machiavelic și sălbaticele ținuturi de Est până în Nordul înghețat protejat de un antic zid.

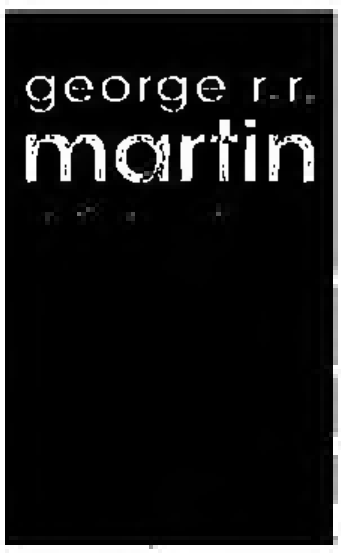

Sezonul 3 va fi inspirat de *Iureșul săbiilor*, cel de-al treilea roman din seria *Cântec de Gheață și Foc* de George R.R. Martin. Acțiunea din sezonul 3 se desfășoară de-a lungul câtorva luni, într-o lume unde anotimpurile durează ani întregi. În timp ce primele două sezoane corespund în mare primelor două cărți, lungimea impresionantă a celui de-al treilea volum (aproape o dată și jumătate cât primul, măsurată în numărul cuvintelor) face aproape imposibilă ecranizarea lui integrală în cel de-al

treilea sezon: de aceea se vorbeşte şi de un posibil sezon patru. Unele evenimente din cel de-al treilea volum, de asemenea, şi-au găsit locul în ultimele episoade din sezonul doi.

În sezonul 3 oamenii ar trebui să se pregătească pentru ani întregi de gheţuri şi zăpezi, dar Cele Şapte Regate din Westeros sunt prinse într-un război civil, deoarece rege Renly Baratheon (Gethin Anthony) a fost asasinat, iar alianţele s-au schimbat. Crudul rege-adolescent Joffrey Baratheon (Jack Gleeson) a câştigat o victorie importantă asigurându-şi alianţa cu Casa Tyrell, iar susţinătorii săi l-au învins pe Stannis, unchiul lui, într-o bătălie epopeică, aşa că acum Joffrey are cele mai mari armate de pe tărâm, iar triumful lui pare asigurat.

Regele Robb Stark (Richard Madden) rămâne un personaj important, şi totuşi ţara lui, Regatul din Nord, a ajuns sub stăpânirea oamenilor de pe Insulele de Fier. Robb trebuie să hotărască ce mijloc de acţiune poate să îl conducă spre marea victorie. De asemenea, trebuie să recâştige alianţa cu Casa Frey, ruptă atunci când şi-a încălcat promisiunea de căsătorie între copiii lor. Până acum, regele Robb nu a pierdut nicio bătălie, însă – ca şi bătrânul rege Robert – Stark va afla dacă a fi un bun soldat înseamnă a fi şi un bun rege.

Stannis Baratheon (Stephen Dillane) este învins, iar armata lui spulberată: chiar şi aşa, nu a ieşit din luptă. Retras pe insula vulcanică Dragonstone, cu o mână de soldaţi credincioşi alături, Stannis e ultimul moştenitor legitim al bătrânului rege Robert, şi asta îi va clătina tronul tânărului Joffrey. Alături de preoteasa Melisandre (Carice van Houten), Stannis mai are încă un cuvânt de spus: şi va lovi acolo unde nimeni nu se aşteaptă...

Şi altora le atârnă vieţile în balanţă: Bran Stark (Isaac Hempstead Wright) şi protectorii săi trebuie să traverseze pustiurile îngheţate ale Nordului pentru a ajunge la Zid, în timp ce Arya (Maisie Williams) trebuie la rândul ei să înfrunte primejdiile ţinutului Riverlands în vreme de război, pentru a-şi găsi mama şi fratele.

Nici sarcina lui Brienne (Gwendoline Christie) nu e uşoară: ea trebuie să îl ducă acasă pe Jaime Lannister (Nikolaj Coster-Waldau), luat prizonier, trecând prin sute de mile de ţinuturi pustiite şi de câmpuri de luptă.

Theon Greyjoy (Alfie Allen) va suferi consecinţele a ceea ce a făcut la Winterfell. Şi la Debarcaderul Regelui atât TyrionLannister (Peter Dinklage), cât şi Sansa Stark (Sophie Turner) trebuie să supravieţuiască mediului mult mai ostil al curţii regale de acolo.

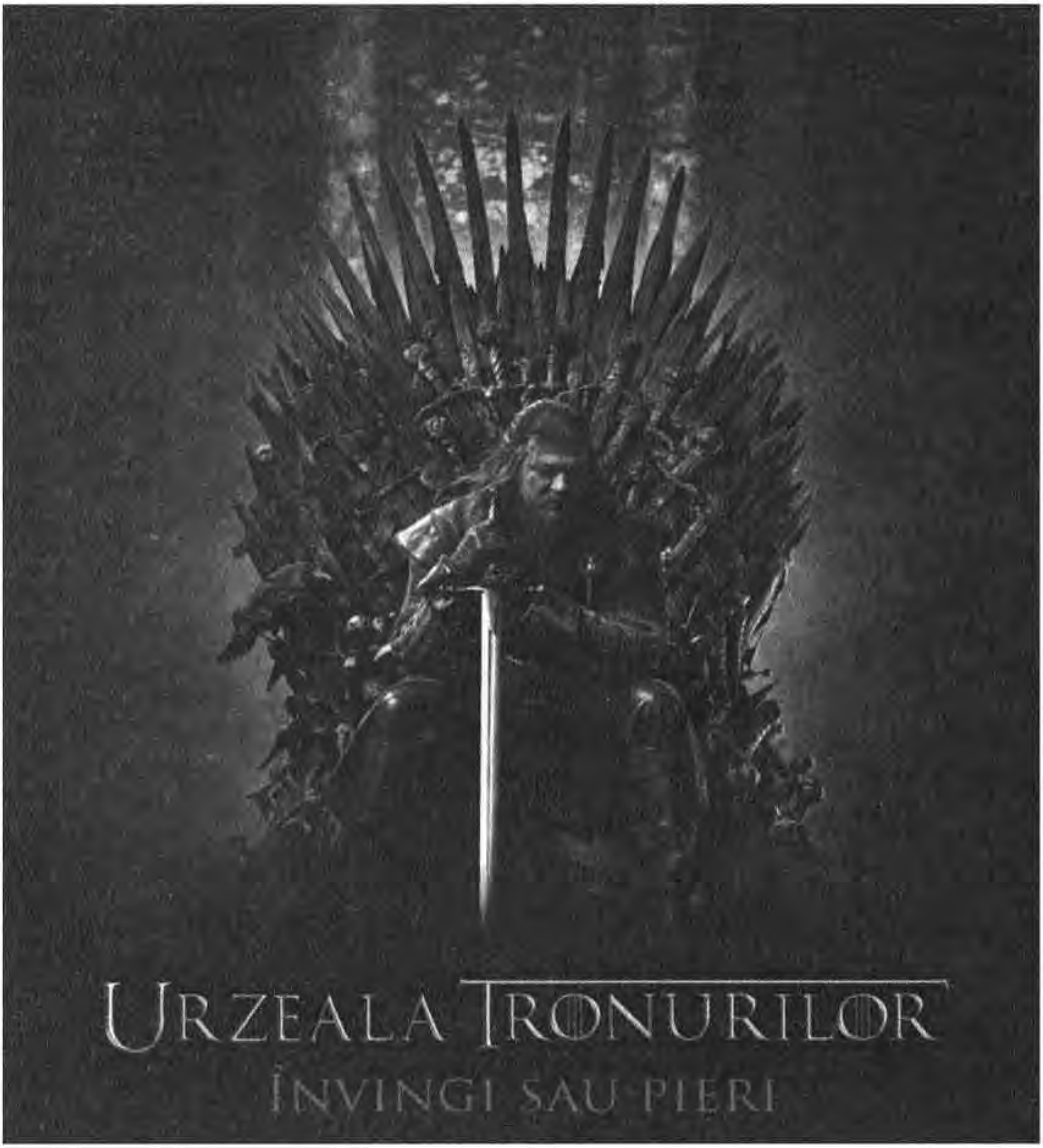

Pe continentul de est, Daenerys Targaryen (Emilia Clarke) a fugit din cuibul de vipere care este Qarth. Dragonii ei cresc, iar faima lor continuă să se răspândească, dar pentru a cuceri Tronul de Fier va avea nevoie de susținători puternici și de soldați. Îi va găsi în orașele din preajma Golfului Sclavilor, dar orice lucru își are prețul lui...

Între timp, dincolo de Zid, ființele de legendă se pun din nou în mișcare, amenințând nu numai Cele Șapte Regate, ci și pe oamenii din ținuturile de peste zid, „sălbaticii". În timp ce Rondul de Noapte se pregătește de un atac frontal al ființelor de legendă, Jon Snow (Kit Harington) trebuie să infiltreze în armata sălbaticilor oameni de peste zid conduși de Mance Rayder (Clarán Hinds), Regele-de-dincolo-de-zid, pentru a-i descoperi planurile.

Așadar, în curând o altă ecranizare de excepție după cel de-al treilea roman din celebra serie fantasy *Cântec de Gheață și Foc* de G.R.R. Martin!

23 – 24 MARTIE 2013

TECAFI, STR DOAMNEI, NR 9

FINAL FRONTIER

TARG DE CARTE SF & FANTASY

EDITIA A III-A

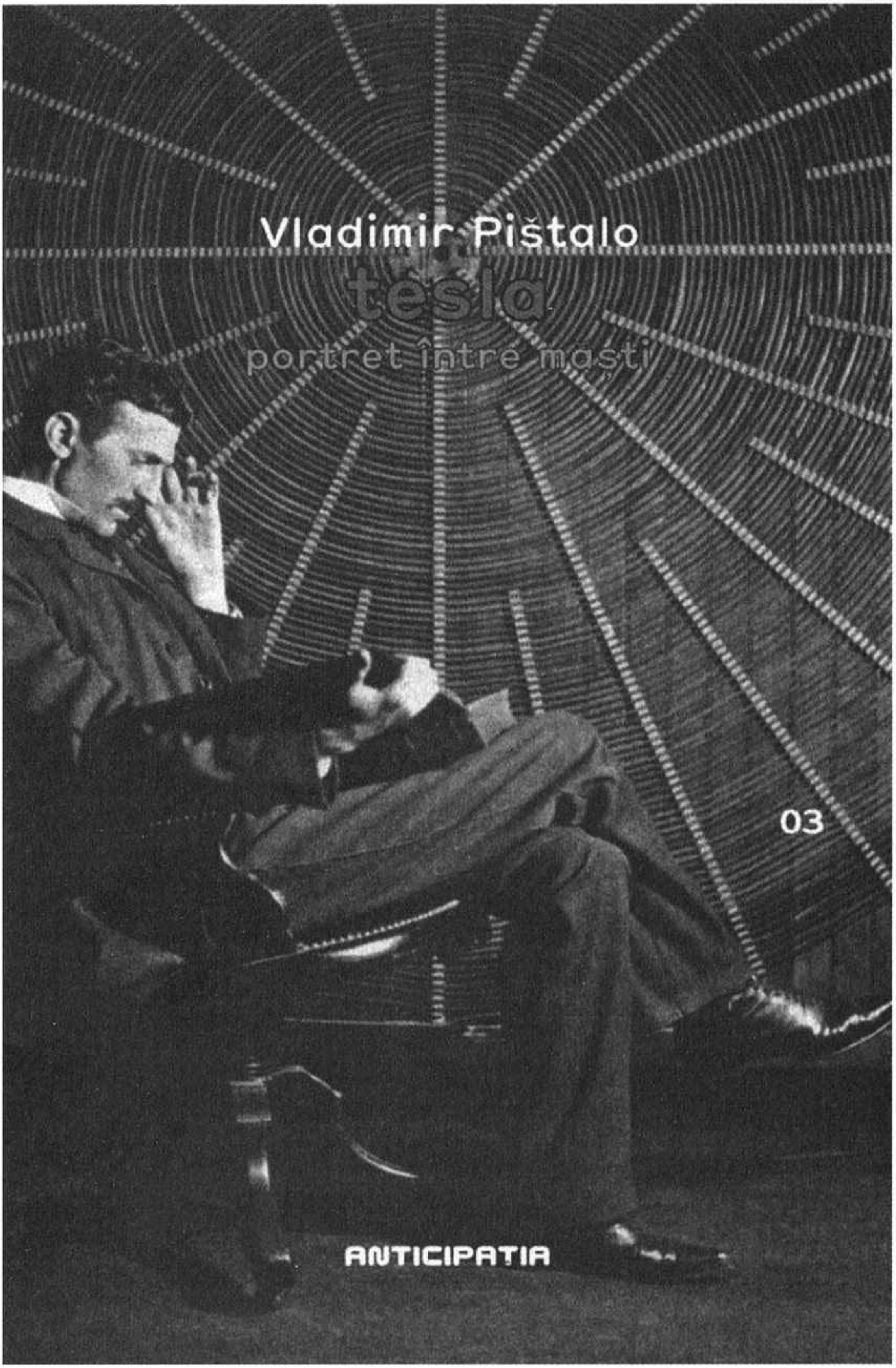
Vladimir Pištalo
tesla
portret între maști
03
ANTICIPATIA